

**SLOVENSKÁ PO NOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA
V NITRE
FAKULTA EKONOMIKY A MANAŽMENTU**

**EKONOMICKÉ ZHODNOTENIE VYBRANÉHO
PO NOHOSPODÁRSKEHO PRODUKTU RV
„V PD SMRE ANY“
Bakalárska práca**

Študijný program: Ekonomika a manažment agrosektoru
Študijný odbor: 3. 3. 20 Odvetvové ekonomiky a manažment
Školiace pracovisko: Katedra ekonomiky
Školite : Ing. Magdaléna Laurová, CSc.

Nitra 2010

Ondrej Žemba

estné vyhlásenie

estne vyhlasujem, že som bakalársku prácu vypracoval samostatne, a že som uviedol všetku použitú literatúru súvisiacu so zameraním mojej bakalárskej práce.

V Nitre 19. mája 2010

.....

Podpis autora BP

Poďakovanie

Touto cestou vyslovujem poďakovanie pani/pánovi Ing. Magdaléne Laurovej, CSc. za pomoc, odborné vedenie, cenné rady a pripomienky pri vypracovaní mojej bakalárskej práce.

.....
Podpis autora BP

Abstrakt

Bakalárska práca sa zaoberá témou ekonomiky výroby zemiakov. Cieľom práce je analýza výroby zemiakov v poľnohospodárskom družstve Smreany, okres Liptovský Mikuláš, za obdobie 2007 – 2009. Práca je rozdelená na 4 časti. Prvá časť obsahuje prehľad odbornej literatúry k danej problematike. Druhá časť obsahuje objasnenie vývoja výroby zemiakov na Slovensku a situáciu na európskom trhu, v tejto kapitole sú uvádzané aj priemerné ceny zemiakov a vývoj plôch tejto komodity na Slovensku. Tretia časť obsahuje definíciu cieľa a metodiku práce, v ktorej som opísal postup písania bakalárskej práce. Štvrtá časť práce je zameraná na vlastnú prácu v poľnohospodárskom družstve Smreany. V tejto časti je obsiahnutá stručná charakteristika spoločnosti, jej ekonomické ukazovatele, vývoj pracovných síl, vývoj nákladov pri výrobe zemiakov, vývoj ukazovateľov rentability a intenzity výroby zemiakov. V závere som navrhol odporúčania na zefektívnenie výroby zemiakov v danom podniku.

Kľúčové slová: ekonomika, zhodnotenie, zemiaky, produkt, cena, rentabilita

Abstract

The bachelor work named: Economic assessment of chosen agricultural product of plant production deal with topic of economical production of potatoes in chosen feeder organisation. The goal of this work is to analyse production of potatoes in Agricultural company Smre any, district Liptovský Mikuláš during years 2007-2009. The bachelor work is divided into parts. The first part contains Schedule of literature used for exploring the issue. The second part is explaining development of potatoes production in Slovakia and monitors situation on European market. There are mentioned average prices of potatoes and development of areas covered by this commodity. The third part contains goal of my work and describes working methods. Last part is dedicated to my own research in Agricultural company Smre any. This part contains brief characteristics of company, it is economical indicators, development of workforce, expenses, profitability and intensity of potatoes production. At the end of my work I made suggestions how to intensify potatoes production in the company.

Key words: economy, appreciation, potatoes, product, price, profitability

Zoznam skratiek

OSN	Organizácia Spojených národov
FAO	Organizácia pre výživu a po nohospodárstvo
ha	hektár
PD	Po nohospodárske družstvo
t	tona
ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
Sk	Slovenská koruna
NS	nová sadba
PI	prvá priesadba
kg	kilogram
ob	osoba
EU	Európska Únia
tis.	tisíc
€	Euro
JRD	Jednotné ro nícke družstvo
DHM	Dlhodobý hmotný majetok
HD	Hovädzí dobytok
Ks	kus
N	Náklady
RV	Rastlinná výroba
V	Výnosy
ŽV	Živo íšna výroba
THP	technicko-hospodársky pracovník
Ostat.	ostatné
N	dusík
P	fosfor
K	draslík
Ca	vápnik

OBSAH

ÚVOD	8
1 SÚ ASNÝ STAV RIEŠENEJ PROBLEMATIKY DOMA I V	
ZAHRANI Í	10
2 CIE PRÁCE.....	21
3 METODIKA PRÁCE.....	22
4 VÝSLEDKY PRÁCE.....	24
4.1 Situácia na trhu SR.....	24
4.2 Situácia na svetovom trhu a v EÚ – 27.....	30
4.3 Charakteristika vybraného agropodniku	33
4.3.1 Pracovníci PD Smre any.....	34
4.3.2 Odme ovanie pracovníkov.....	36
4.3.3 Výmera po nohospodárskej pôdy.....	37
4.3.4 Zastúpenie jednotlivých plodín	38
4.4 Ekonomické zhodnotenie zemiakov	41
4.4.1 Náklady spojené s výrobou zemiakov	42
4.4.2 Náklady, výnosy a rentabilita zemiakov.....	44
5 ZÁVER	47
5.1 Návrhy na využitie výsledkov.....	49
6 ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	50

ÚVOD

Slovenské poľnohospodárstvo plní nezastupiteľnú funkciu pri zabezpečovaní potravinovej bezpečnosti ako aj funkcie ekologickej a krajinotvornej. Vstup Slovenska do Európskej únie priniesol všetkým odvetviam veľké prínosy, obzvlášť pre poľnohospodárstvo.

Zemiaky sa pestujú v mnohých krajinách, v rozdielnych agroekologických podmienkach a majú rozdielne postavenie vyplývajúce z biologických, sociálnych, politických a kultúrnych vplyvov. Zemiak je najdôležitejším zdrojom dvojkľúčových rastlín v ľudskej výžive. Po obilninách je to štvrtá najdôležitejšia poľnohospodárska plodina na svete, vyznačujúca sa vysokou úrodnosťou a najmä produkciou z jednotky plochy, čím dokáže uživiť veľké množstvo ľudí. Má vysokú výživnú a dietetickú hodnotu. Spotreba zemiakov na jedného obyvateľa sa na Slovensku pohybuje v rozmedzí 76 - 80 kg, čo zodpovedá kritériám racionálnej výživy obyvateľstva. Spotreba skorých zemiakov sa pohybuje v rozmedzí 11 - 16 kg v závislosti od produkcie a spotrebitelských cien a ostatných konzumných zemiakov v rozmedzí 63 - 67 kg. Najväčší rozmach pestovania je v najľudnatejších štátoch sveta: Čína, India, Pakistan. OSN a FAO vyhlásila rok 2008 ako Medzinárodný rok zemiaka. Výmera zemiakov vo svete zaberá plochu 195000 km² s produkciou 315000 miliónov ton. Na Slovensku sa v roku 2008 pestovalo 14500 ha zemiakov a 880 ha za účelom výroby sadby. V roku 2009 to už bolo len 11000 ha a 561 ha sadbových zemiakov a to v dôsledku problémov s odbytom minuloročných zásob a nízkym výkupným cenám. Dnes ich pestuje vyše 125 krajín. Možno povedať, že zemiaky sú u nás v prvom rade objemovou dietetickou zeleninou a až v druhom rade základnou potravinou. Za posledné desaťročia nastali vo výrobe tejto plodiny značné zmeny týkajúce sa rozsahu pestovateľských plôch, zamerania výroby podľa úžitkových smerov, agrotechniky, technológie a ekonomizácie výrobného procesu.

Zemiak ako vegetatívne množená poľnohospodárska plodina, má množstvo slabých stránok, ktoré výrazne zasahujú do pestovateľských výsledkov a rentability produkcie. Nízke hektárové úrody, vysoké medziročné rozdiely v objeme produkcie a nízka rentabilita vedúca v mnohých prípadoch k stratovitosti výroby nepriaznivo zasahujú do zásobovania obyvateľstva, a tým výrazne ovplyvňujú obchodnú bilanciu.

Pri hodnotení vývoja intenzifikácie pestovania zemiakov možno tvrdiť, že len pestovanie poloneskorých a poloskorých odrôd konzumných zemiakov v uplynulom období možno hodnotiť ako čiastočne progresívne. Pestovateľské plochy zemiakov síce poklesli, ale celková produkcia vykazuje viac menej stabilizovaný stav v dôsledku určitého nárastu

hektárových úrod. Hektárové úrody SR pri porovnaní s okolitými štátmi dosahujú tieto percentuálne hodnoty: 83% dosahovaných hektárových úrod Poška, 86% priemerných dosahovaných hektárových úrod Maarska a 72% hektárových úrod R, pričom rozdiely v porovnaní s Veľkou Britániou a Holandskomu boli ešte výraznejšie.

1. SÚASNÝ STAV RIEŠENEJ PROBLEMATIKY DOMA I V ZAHRANIÍ

Východisko pre spracovanie bakalárskej práce je prehľad o súasnom stave riešenej problematiky, kde vychádzame z poznatkov domácich aj zahraničných autorov publikovaných v odbornej literatúre.

Bielik, P. a kol. (2001)¹ poukazuje na bod obratu, nazývaný taktiež nulový bod, kritický bod, bod zvratu a pod. Je to taký objem výroby a predaja výrobku, pri ktorom sa výnosy z predaja výrobku rovnajú celkovým vynaloženým nákladom na jeho výrobu a predaj. Analýza bodu zvratu odpovedá na otázky:

- aké je minimálne množstvo výroby, ktoré zabezpečí rentabilnú výrobu,
- aké sú maximálne výrobné náklady výrobku bez toho, aby bol stratový,
- aké je minimálne využitie výrobných kapacít, pri ktorej nie je výroba stratová,
- pri akom objeme výroby dosahuje podnik maximálny zisk a pod.

Po dosiahnutí bodu obratu vzniká, zisk, ktorý pri konštantnej cene a proporcionálnych nákladoch je tým vyšší, čím viac výrobkov vyrábame. Snažíme sa preto čo najviac výrobkov vyrobiť a predáť. Iná situácia nastáva v prípade meniacej sa ceny a nelineárneho priebehu nákladu.

Pre podniky z toho vyplýva záver, že musia neustále sledovať prírastok výnosov a prírastok nákladov. Pokiaľ prírastok výnosov prevyšuje prírastok nákladov, je výhodné výrobu rozširovať, ak je tomu naopak, treba výrobu obmedzovať.

Solomon, T. A. (1999)² poukazuje, že ekonomická teória efektívnosti uznáva nasledovné druhy efektívnosti:

Technická efektívnosť - predstavuje dosiahnutie maximálneho výnosu daného produktu využitím daného množstva výrobných faktorov a danej technológie. Podnik alebo firma je považovaná za technicky efektívnu oproti ostatným firmám, ak dokáže vyrábať väčšie množstvo produktov pri rovnakom množstve vstupov ako ostatné firmy. V poľnohospodárstve je to dosiahnutie maximálnej úrody alebo úžitkovosti, ktoré sú dané biologickým potenciálom nejakej odrody alebo plemena. - Alokatívna efektívnosť -

¹ **BIELIK, P.** a kol. 2001 *Podnikovo hospodárska teória agrokomplexu*. Nitra: SPU, 2001. 213 s. ISBN 80-7137-861-5

² **SOLOMON, T. A.** 1999. *Využitie efektívnosti pri hodnotení konkurennej porcie podnikateľských subjektov na domácom trhu*. Poľnohospodárstvo, 1999

predstavuje výber racionálnej kombinácie výrobných faktorov vo výrobnom procese. Podnik alebo firma je alokatívne efektívna vtedy, keď sú vstupy do výroby rozmiestnené (alokované) na základe ich relatívnej ceny. Teda, alokatívna neefektívnosť vychádza zo suboptimálnej alebo neracionálnej kombinácie vstupov, je to celková alebo ekonomická efektívnosť - je schopnosť podnikateľského subjektu vyrábať dané množstvo produktu pri minimálnych nákladoch. Je to teda kombinovaný efekt technickej a alokatívnej efektívnosti. Podnik má ekonomickú efektívnosť len vtedy, keď splní technickú a alokatívnu efektívnosť v plnom rozsahu, t.j. na 100 %. To znamená, že technická aj alokatívna efektívnosť sú súčasťou ekonomickej efektívnosti.

Bielik, P. a kol. (2001)¹ charakterizuje poľnohospodársko-potravinársky komplex ako zložitý systém, v ktorom pôsobia vzájomne viaceré faktory na pracovné prostriedky, predmety a ľudské zdroje. Vertikálne väzby medzi výrobou, spracovaním a predajom vytvárajú špecifické zvláštnosti výrobného procesu potravín, a preto k nim treba pristupovať diferencovane. V prevažnej miere ide o produkty biologického charakteru, ktoré podliehajú kvalitatívnym zmenám. Poznanie špecifických zvláštností v reprodukčnom procese ako i činností spojených s manipuláciou, skladovaním a prepravou je predpokladom úspešnosti rozvoja poľnohospodársko-potravinárskej výroby.

Medzi základné faktory agrárneho marketingu zaraďuje niektoré aktivity, ktoré výrazne ovplyvňujú úspešnosť podnikania. Ide o nasledovné faktory:

- stav na trhu,
- obchodná politika,
- odbytové kanály,
- rozšírená ponuka výkonu
- cenová politika

Podľa **Zoborského, I. M. (2002)**² zemiaky ako odvetvie rastlinnej výroby vyžaduje náklady, predovšetkým v dôsledku podstatného zvýšenia cien vstupov. Zemiaky vystupujú v ekonomike poľnohospodárskych podnikateľských subjektov hospodáriacich na pôde a najmä v rastlinnej výrobe v zemiakarských oblastiach SR ako veľmi významná plodina z hľadiska vývoja produkcie a najmä tržieb.

¹ **BIELIK, P.** a kol. 2001 *Podnikovo hospodárska teória agrokomplexu*. Nitra: SPU, 2001. 213 s. ISBN 80-7137-861-5

² **ZOBORSKÝ, I. M.** 2002. *Ekonomika poľnohospodárstva*. Nitra: SPU, 2002-232 s. ISBN 80-8069-075-8

V posledných rokoch podľa **Kulíka, D. (2000)**¹ nastali vo svete i u nás pri pestovaní zemiakov významné zmeny v pestovateľských plochách, zameraní pestovania podľa účelových smerov, agrotechnike, technológií (vrátane mechanizácie), o výstupe do ekonomizácie výrobného procesu. Tieto zmeny vo väčšine štátov sveta priniesli:

- zvýšenie hektárových úrod,
- zlepšenie kvality dopestovaných zemiakov,
- zníženie potreby priamej živej práce na jednotku produkcie

Vyššiu nárokov na kvalitu si vynútili aj zmeny foriem zužitkovania zemiakov v prírodnom stave, v polotovarochoch, v iných výrobkoch (zúšachtovaných), v spracovateľskom priemysle.

Podľa **Tibenskej, H. (2000)**² medziročný pokles pestovateľských plôch a výrazné kolísanie priemerných hektárových úrod sa prejavuje v nevyrovnanej ponuke a dopyte. Významný podiel na tejto situácii má rozpad veľkoobchodnej siete, zníženie potrieb spracovateľského priemyslu a odbytové problémy v rokoch nad úrody. Túto situáciu sa producenti zemiakov snažia čiastočne riešiť vytváraním výrobných združení, ktoré majú väčšiu možnosť ovplyvniť cenu a podmienky odbytu zemiakov. V súčasnom období existuje päť výrobných združení zemiakárskeho typu.

Zoborský, I. M. (2002)³ konštatuje, že spôsob skladovania má významný vplyv na straty. V klimatizovaných skladoch sa pohybujú straty okolo 10 %, v zemiakárach bez klimatizácie okolo 15 %, v tradičných skladoch 25 % a v hrobliach 30 - 35 %. Skladovateľnosť zemiakov má významný ekonomický vplyv nielen do oblastí strát hmoty, ale aj do efektívnosti investícií pri skladovaní konzumných zemiakov, a tiež pri skladovaní zemiakov určených na sadbu.

Výrobová vertikála zemiakov je zložitá. Technické a biologické možnosti predženia skladovateľnosti zemiakov sú obmedzené. Svetový vývoj a skúsenosti u nás jednoznačne ukazujú, že zvýšenie spotreby zemiakov vo výžive obyvateľstva sa docielí len využitím konzervných metód formou výroby produktov zo zemiakov s dlhou spotrebnou lehotou.

¹ **KULÍK, D.** 2000. *Podmienky úspechu v pestovaní zemiakov*. Naše pole, 200, . 3

² **TIBENSKÁ, H.** 2000. *Zemiaky*, MP SR a VÚEPP Bratislava, 2000, ISBN 80-8058-185-1

³ **ZOBORSKÝ, I. M.** 2002. *Ekonomika poľnohospodárstva*. Nitra: SPU, 2002-232 s. ISBN 80-8069-075-8

Preto sa aj prvovýrobcovia snažia vo výrobkovej vertikále zužitkovať zemiaky na rôzne hotové výrobky.

Tokár M. (1999)¹ uvádza, že jedným z riešení, ako obmedziť úpadok zemiakárstva bývalých zemiakárskych oblastiach je alternatíva pestovania sadbových zemiakov a následne odbytové prepojenie na výrobcov konzumných zemiakov.

Ceny materiálových vstupov do výroby od roku 1989 niekedy násobne vzrástli, čím pri zabezpečovaní optimalizácie podmienok pestovania zemiakov dosiahli hranicu 100 tisíc Sk na jeden hektár. Z toho vyplýva, že zníženie cien zemiakov, ak berieme do úvahy cenové ohodnotenie jednotlivých odrôd podľa kvality, smeru využitia, je možné iba cestou zvyšovania intenzity výroby na jednotku plochy.

Fakt, že dosiahnuté výsledky v SOS vo väčšine prípadov vykazujú nepreukazné rozdiely medzi úrodami v NS (nová sadba) a PI (prvá priesadba) generácii pri nízkom percente napadnutia vírusom, vytvára možnosti pestovania zemiakov (sadby) pri dosiahnutí výťažnosti 16-20 ton z jedného hektára v prijateľných pôdných podmienkach i v horskej zemiakárskej výrobní oblasti. Umožňuje to súhrnne najmä cena zahraničnej sadby, ktorá je ešte stále na úrovni okolo 18 Sk.kg⁻¹ uspokojivo rieši rentabilitu pestovania.

Zubal, P. (2000)² uvádza, že na základe analýzy vlastných nákladov pri pestovaní rôznych druhov rastlín a hľadání pre jednotlivé regióny takých stupňov intenzity pestovania, predstavovaných výškou variabilných vlastných nákladov, pri ktorých je možné o najrentabilnejšie využití výkonnosť prostredia, sa ukázalo pestovanie zemiakov v priemere za Slovensko v období rokov 1995 až 1997 ako nerentabilné:

- zemiaky ostatné s rentabilitou mínus 3,5 %,
- zemiaky skoré s rentabilitou mínus 4,1 %.

Hodnoty ekonomických ukazovateľov viac súviseli s podmienkami prostredia ako s intenzitou pestovania. Rentabilita pri zemiakoch bola v kladnom korelačnom vzťahu k dosahovanej hektárovej úrode a s realizovanou cenou.

Modelovanie agronomických a ekonomických ukazovateľov ovplyvňujúcich hodnoty nákladovej rentability vychádzalo predovšetkým zo zisteného kladného vzťahu medzi výškou variabilných vlastných nákladov a dosahovanou hektárovou úrodou. Tá je

¹ **TOKÁR, M.** 1999. *Možnosti pestovania zemiakov v horších výrobných podmienkach* Beseda- Ročník noviny, 30. VI. 1999. s.4

² **ZUBAL, P.** 2000. *Racionalizácia rastlinnej výroby k rentabilnému pestovaniu*. Agrárne Noviny – Ročník noviny, 23.III.2000, s.5

podmienená výkonnosť prostredia, charakterizovanou koeficientom produkčného potenciálu.

Možnosť zvyšovania úrovne vlastných nákladov závisí aj od celkovej úrovne ekonomiky v agrokomplexe, preto bolo modelovanie vykonané v dvoch variantoch:

- I. variant vychádzal z nižšej ekonomickej úrovne, zodpovedajúcej skôr súčasnemu stavu

-II. Variant vychádzal z možnosti postupnej akcelerácie intenzifikácie faktorov. Z dynamického hľadiska pri tomto krivka priebehu hodnôt rentability dosahuje svoj inflexný bod pozitívne, čím naopak znižuje hodnoty rentability.

Pri nižšom stupni intenzity sa ako rentabilné prejavilo pestovanie iba zemiakov skorých v mesiacoch jún – júl.

Pri vyššej intenzite bolo už pestovanie skorých aj ostatných zemiakov rentabilné, skorých dokonca veľmi vysoko rentabilné vo všetkých pôdno-ekologických podmienkach.

Vokál a i. (2003)¹ uvádza, že môžeme úplne vylúčiť pestovanie zemiakov po sebe. Dôvodom je nielen zníženie úrody, ale aj ochrana pred škodlivými hmyzmi, ako je háčkatka alebo rakovina zemiakov. Ako najvýhodnejšie sa prejavilo 25 % zastúpenie zemiakov v osevnom postupe. To znamená opakované zaradenie zemiakov na tom istom pozemku po štyroch rokoch. Zemiaky sú v mnohom vynikajúcou predplodinou. U drobnopestovateľov je výhodné po zemiakoch pestovať koreňové zeleniny. Na väčších plochách sa spravidla zaraďuje aj jačmeň.

(Kováčik a i., 2003)² Výskyt zemiakov ako buriny v nasledujúcej plodine skraca obdobie ich opätovného zaradenia na ten istý pozemok.

(Franěk, 2002)³ Základná príprava pôdy pod zemiaky po zbere predplodiny za iných podmienok. Následnou strednou orbou dochádza k zaoraniu organických hnojív. Neskoro na jeseň sa urobí hlboká orba minimálne 50 mm pod hĺbkou zapraveného množstva hnoja. Pôda sa necháva cez zimu v hrubej brázde, respektíve dochádza k jej úprave a urovňaniu v jesennom období. Jarná príprava pôdy, na ktorej sa neurobili riadky na jeseň, sa robí sťahovaním a hnojením dusíkom. Pôdu potom prekypríme.

¹ **VOKÁL, B.** – epl, J. – Hausvater, E. a i. 2003. *P. stujeme brambory*. Praha: Grada Publishing, 2003, 103 s., ISBN 80-247-0567-2

² **KOVÁČIK, K. a i.** 2003. *Všeobecná rastlinná výroba*. Nitra, 2003. 335 s. ISBN 80-8069-136-3

³ **FRANĚK, J.** 2002. *Mechanizácia pestovania, zberu a pozberového spracovania zemiakov*, Nitra, Ústav vedecko - technických informácií pre poľnohospodárstvo, 2002, 98 s., ISBN 80-89088-09-0

(**erný, 2003**)¹ Orba sa vykonáva na hrubú brázdú, aspo 50 mm hlbšie ako bola realizovaná zaorávka hnojív. Na plytkých pôdach sa za minimálnu považuje h bka 150 - 200 mm, ale z optimálneho h adiska je nevyhnutná h bka 200 - 300 mm. Najvhodnejším náradím sú obojstranné pluhy - obraciaky. Orá inu môžeme z dôvodu hrubého urovnania povrchu ošetri vhodným náradím, za ktoré sa považujú klincové alebo hviezdicové brány. Urovanie orá my vynechávame na pozemkoch s vysokou hladinou podzemnej vody, aby pôda na jar lepšie preschla a tým sa vytvoril predpoklad k jej obrobeniu v agrotechnickom termíne.

(**Ková a i. 2001**)² uvádza, že spotreba živín úrodou 10 t zemiakových h úz a primeranej fytomasy predstavuje 40 - 50 kg N, 10 i 15 kg P, 75 i 85 kg K a 15 kg Ca. Príjem živín je závislý od pôdných a poveternostných podmienok. Uvo ovanie živín v pôde a ich príjem podporujú kypriace mechanické zásahy do pôdy (ple kovanie, oborávanie).

(**Vokál a i., 2003**)³ Pestovate by mal k výsadbe použiť len certifikovanú sadbu. Ve kos sadbových h úz sa pohybuje v rozmedzí 28 až 60 mm, o zodpovedá hmotnosti jednej h uzy medzi 30 až 80 g. Po et vysadených h úz na jednom ha je nutné voliť pod a úžitkového smeru pestovania i pod a ú elu, pre ktorý je daná odroda pestovaná.

Poznáme mechanickú prípravu sadby. Sadbu zbavujeme prímiesí, mechanicky silne poškodených a nahnitých h úz. Triedi a expedova sadbu nie je možné hne po zbere, ale až po vydýchaní a zhojení poranení h úz, to znamená najskôr 4 týždne po zbere. Krájanie h úz u ve kopestovate ov sa neodporú a, ale u malopestovate ov a u niektorých odrôd v prípade vysloveného nedostatku sadby, sa môžu vä šie kusy krája .

(**erný, 2003**)⁴ Chemická príprava sadiva - uvedený spôsob pozostáva v ošetroení zemiakovej sadby proti napadnutiu chorobami a škodcami proti kore omorke zemiakovej, ktorá sa výrazne podie a na znížení úrod a zvýšenom po te nazelenalých h úz. Ošetroenie sa vykonáva suchou alebo mokrou cestou a to fúngicídnyimi prípravkami tesne pred výsadbou. K vlhkému moreniu sa používa špeciálne aplika né zariadenie, ktoré je zabudované priamo v linkách na prípravu sadby, alebo na sadiacom prístroji .

¹ **ERNÝ, I.** 2003. *Okopaniny*, Nitra: Ústav vedecko-technických informácií pre po nohospodárstvo, 2003, 145 s., ISBN 80-89088-23-6

² **KOVÁ , K.** a i. 2001. *Ekologické pestovanie zemiakov (ve koplošné i v záhradkách)*. Nitra: Ústav vedecko - technických informácií pre po nohospodárstvo, 2001, 99 s., ISBN 80-85330-86-5

³ **VOKÁL, B.** – epl, J. – Hausvater, E. a i. 2003. *P stujeme brambory*. Praha: Grada Publishing, 2003, 103 s., ISBN 80-247-0567-2

⁴ **ERNÝ, I.** 2003. *Okopaniny*, Nitra: Ústav vedecko-technických informácií pre po nohospodárstvo, 2003, 145 s., ISBN 80-89088-23-6

Výsadba zemiakov je k ú ovým pestovateľským úkonom, ktorý výraznou mierou ovplyvňuje konečnú produkciu h ťúz. Agrotechnický termín výsadby je podmienený teplotou a stavom pôdy, ktorá by v h bke sadenia mala byť 6 až 8 stupňov C. V prípade napu anej, resp. predklí enej sadby posta ťuje 16 stupňov C. Termín ukon enia výsadby zemiakov:

- Kukuri ná výrobná oblas – Do 10 apríla (pri om za iatok výsadby je naviazaný na III. Dekádu marca)
- Zemiakárska výrobná oblas – do konca apríla
- Podhorská a horská oblas – ukon enie výsadby do 5. – 10. mája.

Vzdialenosť h ťúz v riadku, v prípade jednotlivých ťžitkových smerov zemiakov, je nasledovná :

1. ve mi skoré a skoré 0,20 – 0,25 m,
2. ostatné konzumné 0,24 – 0,28 m
3. sadbové 0,20 – 0,23 m
4. priemyselné 0,25 – 0,27

(**Ková a i., 2001**)¹ Bránenie sa robí po 10. - 14. d och. Po výsadbe sa môže robiť bránenie sie ovými bránami s krátkymi klincami, prípadne bránime stredne ažkými nesenými bránami. Bránením sa zníži výška ornice na 50 — 70 mm ím sa urýchli vzchádzame zemiakov. Preorávka naslepo sa robí po 7. - 10. d och po bránení. Pri preorávke naslepo používame hrobkovacie telesá, ktoré vytvárajú hrobky 220 - 250 mm vysoké. Pri silnom zaburinení, asi za 1 - 2 dni po preorávke, znovu bránime sie ovými bránami. Prih áme podporuje tvorbu dlhších kore ov, stolonov a h ťúz. Sú asne sa prehľbuje brázda, ktorá lepšie odvádza prebyto ťnú vodu a umož ťuje ľahší zber .

(**ERNÝ, 2003**)² Hrobkovanie sa robí keď je porast už zapojený a rastliny zakrývajú riadky (0,30 - 0,35 m). Zah bením hrobkovacích telies (40 - 60 mm) a nahrnutím ornice (30 - 60 mm) na hrob eky sa kon í ich formovanie. Platí zásada plytko sadi ť hlboko oh á . Ľiasto ná mechanizovaná kultivácia s použitím herbicídov je ľalšia forma ošetrenia porastu po as vegetácie.

Aplikácia herbicídov pred vzídením, alebo po vzídení umož ťuje vzlú i ťplekovanie prih ánie. Nachádza uplatnenie pri množení sadby. S porovnaním mechanizovaného zásahu je aplikácia herbicídov z h adiska likvidácie burín ťú innejšia. Bezokultivá ťný spôsob je

¹ **KOVÁ , K.** a i. 2001. *Ekologické pestovanie zemiakov (ve koplošné i v záhradkách)*. Nitra: Ústav vedecko - technických informácií pre po nohospodárstvo, 2001, 99 s., ISBN 80-85330-86-5

² **ERNÝ, I.** 2003. *Okopaniny*, Nitra: Ústav vedecko-technických informácií pre po nohospodárstvo, 2003, 145 s., ISBN 80-89088-23-6

rozšírený predovšetkým v západných štátoch Európy. Umožňuje konečné tvarovanie hrobek po výsadbe (pred aplikáciou herbicídov) a to prostredníctvom rotačných hrobkovačov.

(**Forišeková, 2000**)¹ tvrdí, že zemiaky napáda viac ako 300 chorôb a škodcov. Nie je však potrebné zasahovať proti všetkým, pretože niektoré majú len zanedbateľný vplyv na tvorbu úrody a neuváženou chemickou reguláciou sa môžu znížiť užitočné mikroorganizmy.

(**Heldák, 2002**)² uvádza, že teplé a vlhké počasie za iatkom vegetácie vytvára priaznivé podmienky pre výskyt plesne zemiakovej, toto hubové ochorenie sa najprv objavuje na listoch a stonkách zemiakov. Rozširuje sa dvomi spôsobmi, priamo sporangiami, alebo nepriamo zoospórami.

Pri pestovaní a ochrane proti plesni by sa mali dodržiavať aspoň tieto najdôležitejšie zásady:

- vyberať odrody so strednou a vyššou rezistenciou proti plesni zemiakovej,
- vysádzať certifikované sadivo,
- odstrániť z porastov rastliny zemiakov s príznakmi infekcie,
- vysádzať zemiaky na pozemkoch s drenážou a možnosťami zavlažovania,
- minimalizovať zavlažovanie v období tvorby spór,
- ošetrovať porasty efektívnymi fungicídmi s meniacimi sa intervalmi postrekov,
- ku koncu vegetácie aplikovať fungicídy s účinkom proti tvorbe zoospór,
- zber zemiakov začínať až po úplnom odumretí vate

(**Kováčik a i., 2001**)³ Škodcovia zemiakov napádajú a poškodzujú nadzemnú aj podzemnú časť rastliny.

Najvýznamnejší sú:

Pásavka zemiaková - jeden z najnebezpečnejších škodcov zemiakov. Do Európy bol donesený koncom 19. storočia. Priama ochrana spočíva:

- ručný zber v záhradách - vo veľkovejrobe nerealizovateľný,
- v zahraničí sa pri veľkoplošnom pestovaní využívajú mechanické striasacie pásavky a následne sa chrobáky vysávajú.

¹ **FORIŠEKOVÁ, K.** 2000. *Najznámejšie choroby zemiaka*. In Naše pole, roč. 4, 2000. č. 7, s. 20-21,

² **HELDÁK, J.** – Daniš, J. 2002. Stav pestovania zemiakov na Slovensku a jeho perspektívy, Naše pole, 2002, č. 1, s. 26-27

³ **KOVÁČIK, K.** a i. 2001. *Ekologické pestovanie zemiakov (veľkoplošné i v záhradkách)*. Nitra: Ústav vedecko-technických informácií pre poľnohospodárstvo, 2001, 99 s., ISBN 80-85330-86-5

Pri ekologickom pestovaní zemiakov proti pásavke zemiakovej treba využívať biologickú ochranu. Aplikuje sa novodur FC - biopripravok na báze baktérie *Bacillus thuringiensis tenebrionis*. Aplikuje sa ak sa objavujú larvy druhej generácie formou postreku v dávke 3 - 4 l/ha.

Drôtovec - sú larvy kováčikov. Medzi najškodlivejšie kováčiky patri larvy niektorých druhov *Agriates*. Ochrana - na zmorených pozemkoch pestovať len plodiny, ktoré drôtovec nenapádajú napr. Strukoviny, ananás, horčica.

Há atka zemiaková - škodca je zaradený medzi karanténnych škodcov. Napadnutie týmto škodcom je väčšinou ohniskové. Ochrana - nevysádzať zemiaky na pole, kde bol zaznamenaný výskyt há atky viac rokov. Vysádzať len zdravé a kontrolované sadivo. nakladanie a odvoz.

(Gallo, 2002)¹ Na základe výsledkov výskumu môžu straty v priebehu skladovania zemiakov dosahovať až 30 % niekedy i viac ako 50 %. Sú podmienené viacerými faktormi napr. životnými pochodmi, zrelou plodinou, transportom a nešetrnej pozberovej manipulácie. Tieto faktory potom vytvárajú predpoklady pre výskyt škodlivých organizmov, ktoré výšku strát znásobia. K najdôležitejším škodlivým organizmom, ktoré sú najviac rozšírené za zemiakoch uskladnených v rôznych skladoch sú mokrá hniloba, suchá hniloba, fómová hniloba a pieseň zemiaková.

(Vokál a i., 2003)² Pre mechanizovaný zber je nutné:

- pripraviť porast zemiakov tak, aby boli zberané fyziologicky vyzreté hrušky
- vytvoriť podmienky pre úspešnú prácu zberačov,
- zaistiť pri zbere také podmienky, aby pozberané hrušky boli čo najmenej mechanicky poškodené.

Zberacie stroje sú jednoriadkové až štvorriadkové, najčastejšie však dvojriadkové. Väčšinou sú ťahané traktorom, výnimočne sú samozajzdne.

(Kováčik a i., 2001)³ uvádza, že zber a nielen vate, v asnej zaťažke zberu asi do polovice augusta, môžeme ovplyvniť využitím vhodných odrôd, skorým vysádzaním a využitím biologickej prípravy sadiva. Zber skorých odrôd spadá od júna do polovice augusta,

¹ **GALLO, J.** 2002. *Niektoré významné choroby uskladnených zemiakov*, In Naše pole, 2002, . 11, s. 36

² **VOKÁL, B.** – epl, J. – Hausvater, E. a i. 2003. *P. stujeme brambory*. Praha: Grada Publishing, 2003, 103 s., ISBN 80-247-0567-2

³ **KOVÁČIK, K.** a i. 2001. *Ekologické pestovanie zemiakov (ve koplošné i v záhradkách)*. Nitra: Ústav vedecko - technických informácií pre poľnohospodárstvo, 2001, 99 s., ISBN 80-85330-86-5

poloskorých do konca augusta až prvej dekády septembra. Vhodným zložením odrôd sa môže rozšíriť zberové obdobie z doterajších 30 pracovných dní na 45 dní a tak ekonomicky využiť zberové stroje. Teplota by v dobe zberu nemala klesnúť pod 8-10 °C, pretože hľuzy pri nízkych teplotách sú náchylnejšie na mechanické poranenie.

Zber sa skladá z týchto prác :

- vyzdvihnutie hľuzy z pôdy (spolu s hrebeňom riadkov),
- oddelenie hľuzy od pôdy, vrstvy a kameňov,
- zhromaždenie hľuzy a plnenie do zásobníkov (košov)
- nakladanie a odvoz
- triedenie

(Vokál a i., 2003)¹ Pozberová úprava zahŕňa oddelenie prímiesí a naskladnenie vo neuložených zemiakov do boxov alebo do paliet. Pri úprave zemiakov je nutné zohľadniť pre aký účel boli zemiaky pestované. U sadbových je to roztriedenie na požadovanú veľkosť. Konzumné zemiaky sa po veľkostnom triedení vytriedia a expedujú v 25 až 50 kg vriec, najmä tie pre zimné uskladnenie.

(Valšíková, 2004)² uvádza, že zemiaky určené na skladovanie sa majú zbierať dostatočne vyzreté, šupka nemá byť poškodená a mokrá. Po zbere sa za dlhšie obdobie spevovania šupky a hojenia rán, ktoré vyžaduje vyššiu teplotu. Za suchého počasia ponecháme zemiaky najprv 1 až 2 dni oschnúť a vydýchať pri teplote 10 až 16 °C. Poranené miesta zaschnú a vytvorí sa na nich ochranná korková vrstvička. Po predasnom zbere sa zemiaky nechajú 10 až 14 dní pred uložením vo ne na hromade. Namrznuté zemiaky nemožno skladovať. Hľuza počas tohto obdobia hojenia, ktoré trvá dva až šesť týždňov, postupne prechádza do štádia pokoja. Jeho dĺžka závisí od zdravotného stavu a od teploty hľuzy a vonkajšieho vzduchu. Pri vyššej teplote je prechod hľuzy do štádia pokoja rýchlejší a dokonalejší. Nasleduje obdobie vegetačného pokoja, ktoré trvá podľa odrôd 5 až 33 týždňov. Podľa toho sa určujú podmienky a spôsob uskladnenia. Po hojivom období sa konzumné zemiaky usilujeme schladiť na 14 až 7 °C, sadivové na 3 až 5 °C. Optimálna vlhkosť vzduchu je 85 až 95 %. Tieto podmienky treba dosiahnuť najneskoršie za 3 týždne chladenia. Udržiavame ich potom po celé obdobie pokoja hľuzy. Teplota by nikdy nemala klesnúť pod 3 °C, inak zemiaky nadobúdajú sladkú chuť. Po asusovaní kontrolujeme

¹ VOKÁL, B. – Šepl, J. – Hausvater, E. a i. 2003. *Pěstujeme brambory*. Praha: Grada Publishing, 2003, 103 s., ISBN 80-247-0567-2

² VALŠÍKOVÁ, M. 2004. *Uskladňovanie zemiakov*, 2004.

teplotu a zdravotný stav h úz. Odchýlky od optimálnej teploty sa usilujeme odstráni vetraním, pri silnejšom výskyte chorôb zemiaky pretriedime. Optimálne podmienky uskladnenia (tabu ka 10 v prílohe) závisia od vlastnosti odrody.

- zemiaky citlivé sa nízke teploty sa usklad ujú pri 5 až 7 stup och C
- málo citlivé pri 3 až 4 stup och C
- ostatné pri 4 až 5 stup och C

Obsah prítomných minerálnych látok sa po as skladovania príliš nemení.

2. CIE PRÁCE

Cieľom bakalárskej práce je ekonomické zhodnotenie výroby zemiakov v Poľnohospodárskom družstve so sídlom v Smreanoch, okres Liptoský Mikuláš, za roky 2007 – 2009.

Na základe podkladov a analýzy sme sa snažili zhodnotiť efektívnosť pestovania zemiakov v danom podnikateľskom subjekte. Získané výsledky budú použité na návrh opatrení, ktoré by mohli prispieť k zvýšeniu efektívnosti výroby zemiakov.

Na vypracovanie tejto bakalárskej práce bolo potrebné vypracovať niekoľko cieľov:

- zhromaždiť podklady pre danú problematiku
- spracovať získané informácie
- analyzovať a prehodnotiť získané údaje
- analyzovať získané údaje a navrhnúť opatrenia

Bakalárska práca je rozdelená do štyroch častí. V prvej časti sa nachádzajú teoretické poznatky k danej téme. Druhá časť obsahuje analyzovanie cieľov a práce. V tretej časti sme objasnili metodiku práce so zameraním na postupy práce, spôsoby získavania údajov a metódy použité pri vyhodnocovaní.

Posledná časť je zameraná na vlastnú prácu. Aplikovali sme ju na PD Smreany, ktoré sme najprv stručne charakterizovali. Zamerali sme sa hlavne na ekonomické ukazovatele spoločnosti, na ukazovatele intenzity a rentability pri výrobe zemiakov. Vývoj týchto ukazovateľov sme znázornili v tabuľkách a následne ich vyhodnotili. Podniku sme navrhli odporúčania na zefektívnenie výroby zemiakov.

Dúfame, že naše odporúčania sa uplatnia aj v praxi a tak prispějeme k zlepšeniu procesu výroby zemiakov.

3. METODIKA PRÁCE

Vypracovanie bakalárskej práce bolo uskutočnené podľa a vopred ustanovenej metodiky, ktorá sa odvíjala od stanoveného cieľa.

Metodický postup písania bakalárskej práce bol nasledovný:

1. Prvá časť bakalárskej práce sa zameriava na priblíženie danej problematiky prostredníctvom odbornej literatúry. V literárnom prehľade sú uvedené citácie autorov týkajúce sa problematiky.

2. Druhá a tretia časť práce pozostáva z definovania cieľov bakalárskej práce a analyzovania postupov na dosiahnutie týchto cieľov.

3. Štvrtá časť pozostáva z vlastnej práce, ktorej je venovaná najväčšia pozornosť. Dokumentové výsledky boli zistené na základe prvotných úvodných dokladov, na základe výkazu ziskov a strát, súvahy a s použitím výsledných zostáv. Spracované údaje boli zaznamenávané do tabuliek a grafov. Tabuľky a grafy boli vytvorené v programe Word.

4. Poslednú časť bakalárskej práce tvorí záver a použitá literatúra. V závere nej práci bakalárskej práce boli formované návrhy a odporúčania pre prax.

Na základe zvoleného cieľa boli použité nasledovné ekonomické metódy:

- metóda komparácie (porovnania)
- metóda analýzy
- jednoduché matematicko – štatistické metódy :
 - Jednoduchý aritmetický priemer
 - Vážený aritmetický priemer
 - Index rastu

Pre výpočet rentability výnosov, nákladov a objemu rentability boli použité nasledujúce postupy.

Rentabilita celkového kapitálu = $((\text{istý výsl. hosp.} + \text{nákl. úroky} \cdot (1 - \text{sadzba dan})) / \text{celk. kap.}$

Rentabilita vlastného kapitálu = $\text{istý výsledok hospodárenia} / \text{vlastné imanie}$

Rentabilita základného kapitálu = $\text{istý výsledok hospodárenia} / \text{základné imanie}$

Rentabilita tržieb = $\text{istý výsledok hospodárenia} / \text{tržby}$

Rentabilita výnosov = $\text{istý výsledok hospodárenia} / \text{výnosy celkom}$

Rentabilita pridanej hodnoty = $\text{istý výsledok hospodárenia} / \text{pridaná hodnota}$

Rentabilita nákladov= istý výsledok hospodárenia / náklady celkom

Rentabilita osobných nákladov= istý výsledok hospodárenia / osobné náklady

Miera objemu rentability= istý výsledok hospodárenia / výmera pôdy

4. VÝSLEDKY PRÁCE

4.1 Situácia na trhu SR

Sú asný trend výroby zemiakov je u nás postavený na koncentrácii, Špecializácii a odbornosti výrobcov schopných konkurova svetovým i európskym cenám zemiakov. Efektívnos pestovania zemiakov spo íva vo využívaní vysokovýkonných odrôd, ktoré zoh ad ujú pestovateľské požiadavky výrobcov a zároveň sp ajú kvalitatívne a technologické predstavy spracovateľov a spotrebiteľov.

Plochy a produkcia zemiakov v SR neustále klesajú v dôsledku zmien stravovacích návykov nášho obyvateľstva, čo potvrdzuje pokles spotreby zemiakov na obyvateľa a za rok. Podľa ŠÚ SR sa v roku 1990 spotrebovalo 85,8 kg zemiakov na obyvateľa a za rok. O 10 rokov neskôr už len 68,1 kg a v roku 2007 iba 58,7 kg, čo je o 27,2 % menej ako je odporúčaná výživová dávka.

Plochy skorých zemiakov v roku 2008 medziročne klesli o 36,1 % a produkcia o 31 %. Priemerné hektárové úrody sa v porovnaní s rokom 2007 zvýšili o 1,22 t/ha, t.j. o 8 %. V hospodárskom roku 2007/2008 sa na Slovensko doviezlo 4 214 ton skorých zemiakov, z toho 3 951 ton z krajín EÚ-27. Vývoz skorých zemiakov dosiahol len 340 ton (299 ton do EÚ-27).

Spotreba skorých konzumných zemiakov na obyvateľa a v SR v posledných rokoch klesá v súvislosti s poklesom produkcie a zmenou stravovacích návykov obyvateľstva. V roku 2007 podľa ŠÚ SR spotreba skorých zemiakov dosiahla len 5,8 kg na obyvateľa a za rok (tab. 10).

Tab. 1 – Spotreba konzumných zemiakov v SR

Ukazovateľ	t	kg/ob	t	kg/ob	t	kg/ob	t	kg/ob	t	kg/ob.
	2000		2001		2002		2003		2004	
Skoré	33981	6,3	23133	4,3	40877	7,6	26372	4,9	43610	8,1
Ostat.	333657	61,8	322787	60	361254	67,2	330485	61,4	302032	56,1
Spolu	367638	68,1	345920	64,3	402131	74,8	356857	66,3	345642	64,2
	2005		2006		2007		2008		2009	
Skoré	32858	6,1	31308	5,8	35620	6,6				
Ostat.	292232	54,2	284695	52,8	281215	52,1				
Spolu	325090	60,3	316003	58,6	316835	58,7				

Zdroj : ŠÚ SR, vlastné spracovanie

Tab. 2 - Vývoj plôch, úrod a produkcie skorých konzumných zemiakov v SR

Ukazovateľ	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009*
Zberová plocha (ha)	2 100	2 374	2 534	1 500	1 335	1 709	1 092	1 000
Hektárová úroda (t/ha)	14,97	11,46	16,18	16,00	14,25	15,30	16,52	16,00
Produkcia (t)	31 425	27 200	41 007	24 012	19 019	26 152	18 042	16 000

Zdroj: ŠÚ SR

Priemerná nákupná cena výrobcov skorých konzumných zemiakov v roku 2007 bola vyššia o 10,4 % v porovnaní s rokom 2006. V roku 2008 medziročne ne vzrástla priemerná cena zemiakov o 8,2 % a dosiahla 9 506 Sk/t.

Tab. 3 - Ceny výrobcov skorých konzumných zemiakov (Sk/t)

Rok/mesiac	Jún	Júl	August	Priemerná cena
2004	12 750	9 000	7 000	7 967
2005	13 140	7 400	6 770	7 513
2006	14 510	7 760	7 208	7 957
2007	10 922	10 557	7 830	8 784
2008	13 210	11 480	8 760	9 506

Zdroj: ŠÚ SR

Tab. 4 - Spotrebiteľské ceny skorých konzumných zemiakov (Sk/t)

Rok/mesiac	Jún	Júl	August
2004	19 820	14 300	10 460
2005	15 500	12 580	9 860
2006	21 590	17 750	13 960
2007	23 390	18 720	13 990
2008	17 200	14 850	13 100

Zdroj: ŠÚ SR

Spotrebiteľské ceny skorých konzumných zemiakov v roku 2008 v porovnaní s cenami z roku 2007 boli na rozdiel od cien výrobcov podstatne vyššie a to v intervale od 26,5 % do 6,4%. Najvyššie spotrebiteľské ceny skorých zemiakov boli na začiatku sezóny, kedy ponuka z domácej produkcie bola nižšia.

V roku 2009 sme predpokladali ďalší pokles plôch skorých zemiakov cca na tisíc hektárov, t.j. o 8,4 % nižšia výmera oproti roku 2008. Pri predpokladanej priemernej hektárovej úrode 16 ton z hektára dosiahla produkcia 16 tis. ton, t.j. medziročný pokles o 11,3%.

Produkcia ostatných konzumných zemiakov v roku 2008 dosiahla v histórii pestovania zemiakov najnižšiu úroveň 221,2 tis. ton, čo je o 12,8 % menej ako v roku 2007. 6,2%-tné medziročné zvýšenie priemerných hektárových úrod nedokázalo vykompenzovať zníženie produkcie spôsobené 17,9 % poklesom plôch. Celková ponuka ostatných konzumných zemiakov v hospodárskom roku 2008/2009 sa odhadovala na 301,9 tis. ton. Dovoz sa na celkovej ponuke podieľal 18,7 %. Celkový dovoz ostatných konzumných zemiakov sa odhadoval na 51,2 tis. Ton. Vývoz dosiahol len 2 tis. ton.

Tab. 5 - Vývoj plôch, úrod a produkcie ostatných konzumných zemiakov v SR

Ukazovateľ	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Zberová plocha (ha)	21 913	21 332	20 264	16776	16429	15381	12 627	12 000
Hektárová úroda (t/ha)	19,15	15,75	15,50	15,63	14,43	16,48	17,52	16,60
Produkcia (t)	419624	336056	314138	262125	237064	253515	221174	199200

Zdroj: ŠÚ SR

Spotreba ostatných konzumných zemiakov v roku 2007 pod a ŠU SR bola 52,1 kg na jedného obyvateľa. Oproti roku 2006 nepatrne vzrástla o 0,2 % (tabuľka 10). Zemiaky majú v spotrebe potravín rovnaký vývoj ako ostatné základné potravinové plodiny (napr. pšenica a ryža), kde spotreba na obyvateľa klesá.

Priemerná cena výrobcov neskorých konzumných zemiakov v roku 2008 bola nižšia o 15,4 % v porovnaní s rokom 2007 a dosiahla 6 753 Sk/t (224,16 €t.).

Tab. 6 – Priemerné ceny výrobcov ostatných konzumných zemiakov v SR

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Sk/t	6311	5 449	5 768	6 221	6 474	5 791	7017	7 982	6 753
€t	209,5	180,9	191,5	206,5	214,9	192,2	232,9	265,0	224,2

Zdroj: ŠÚ SR

V marci 2009 nákupné ceny konzumných zemiakov boli o 4,4 % nižšie ako v rovnakom období v roku 2008. Naopak, priemerná nákupná cena zemiakov v 15. týždni 2009 bola vyššia až o 20,8 % oproti rovnakému obdobiu minulého roka.

V roku 2009 sa predpokladalo, že ostatné konzumné zemiaky sa budú pestovať na nižšej výmere ako v roku 2008, t.j. na cca 12 tis. hektároch. Produkcia zemiakov pri odhadovanej úrode 16,6 t/ha dosiahne 199,2 tis. ton.

Tab. 7 – Spotrebitel'ské ceny ostatných konzumných zemiakov v SR (Sk/t)

Rok/mesiac	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V
2002/03	9100	8380	8980	9720	11480	12270	12580	13250	15970
2003/04	10380	10820	12320	13160	13160	14970	16960	17910	19330
2004/05	8800	7920	7540	7330	7510	7320	7390	7930	10410
2005/06	8830	8050	8040	8440	9260	10360	12170	14370	18370
2006/07	14830	14950	16230	17390	18120	19640	20420	20980	23140
2007/08	12060	11530	11140	11280	11280	11430	11770	12200	14190
2008/09	11560	10970	11620	12370	12653	12954			

Zdroj: ŠÚ SR

V roku 2007 bolo do množenia prihlásených 1 001,4 ha zemiakov. Po po ných prehliadkach táto výmera klesla na 961,24 hektárov, medziročný nárast o 32,5 %. Po ukončení skleníkových skúšok na vírusové choroby bolo uznaných 680 hektárov. Produkcia certifikovaného dosiahla 8 tis. ton. V hospodárskom roku 2007/2008 sa doviezlo 4 610 ton sadiva za 58,8 mil. Sk Vývoz sadiva bol nepatrný iba 201 ton za 2,4 mil. Sk.

Tab. 8 – Vývoj plôch a produkcie certifikovaného sadiva

Rok	Výmera v ha		Uznané sadivo	
	prehliadnutá	Uznaná po	ha	tony
2004	1466,2	1419,4	1250*	19967
2005	1042,3	979,6	824,5	8403
2006	762,3	726	620,8	8600
2007	1001,4	9961,24	680	8600
2008	882,3	828,57	551,05	6000
2009*	800			

Zdroj: UKSUP ,

V roku 2008 bolo do množenia prihlásených 882,3 hektárov zemiakov, t.j. o 11,9 % menej ako v roku 2007. Po po ných prehliadkach sa táto výmera znížila na 828,6 hektárov, medziročne nepoklesla o 13,9 %, o je historicky najnižšia výmera. Po skleníkových skúškach

na vírusové choroby bolo uznaných len 551 hektárov a produkcia certifikovaného sadiva v objeme 6 000 ton. V tomto hospodárskom roku dovoz sadiva odhadujeme na úrovni minulého hospodárskeho roka.

Množité ské plochy v roku 2009 sa predpokladali na úrovni 800 hektárov a produkciu certifikovaného sadiva na 14,4 tis. ton. V marci 2009 sa cena sadiva z domácej produkcie pohybovala v intervale od 365 do 430 €/t.

4.2 Situácia na svetovom trhu a v EÚ - 27

18. októbra 2007 bol v sídle OSN v New Yorku oficiálne otvorený Medzinárodný rok zemiakov. Rok 2008 bol prostredníctvom FAO vyhlásený za svetový rok zemiaka, aby si celý svet lepšie uvedomil, že zemiaky zohrávajú kľúčovú úlohu pri riešení takých problémov, akými sú nedostatok výživy mnohých ľudí, chudoba a ohrozenie životného prostredia.

Zemiaky predstavujú základnú potravinu mnohých národov sveta. Mnohí ich favorizujú za alternatívu, ktorá v budúcnosti má významnou mierou prispieť k potlačeniu hladu na zemi. V nasledujúcich 20 rokoch sa počet obyvateľov na Zemi bude zvyšovať pravdepodobne o vyše 100 miliónov ľudí ročne, z toho 95 percent v rozvojových krajinách, kde sa už teraz prejavujú zvýšené požiadavky na pôdu. Medzinárodné spoločenstvo bude musieť riešiť výzvu, akou je garancia potravinovej bezpečnosti, pre súčasné a budúce generácie a zároveň pritom chráni prirodzené zdroje. Zemiaky budú dôležitým prvkom pri riešení daných úloh.

V súčasnosti sa zemiaky pestujú prakticky na celom svete na ploche približne 195 000 kilometrov štvorcových. Sú štvrtou základnou potravinou na svete. V roku 2007 svetová výmera zemiakov predstavovala 19 327 731 hektárov, produkcia dosiahla 325 302 445 ton a priemerná hektárová úroda bola 16,8 t/ha. Viac ako polovica z tohto množstva sa vypestuje v rozvojových krajinách. Najväčším producentom zemiakov sa v súčasnom období stala Čína, po nej nasleduje India a Rusko. V Číne a Indii, teda v krajinách doposiaľ spájaných s ryžou, sa dopestuje tretina celosvetovej produkcie zemiakov.

Na rozdiel od rozvojových krajín, kde produkcia zemiakov každoročne stúpa, v rozvinutých krajinách, ako sú napríklad členské štáty EÚ, objem produkcie je viac-menej stabilizovaný, resp. kolíše v závislosti od klimatických podmienok v priebehu vegetácie v danom roku. Pomerne priaznivé podmienky počas vegetácie v roku 2008 ovplyvnili produkciu zemiakov v jednotlivých štátoch EÚ rozdielne. Podľa posledných odhadov produkcia zemiakov medziročne vzrástla v Rakúsku, Grécku, Maarsku, Lotyšsku, Litve, Luxembursku, Malte, Holandsku a Švédsku.

V krajinách Európskej únie v posledných 3 rokoch plochy, produkcia a priemerné hektárové úrody majú klesajúcu tendenciu. Podľa posledných dostupných údajov z Eurostatu z apríla 2009 produkcia zemiakov v EÚ-27 v roku 2008 poklesla o 12,4 % v porovnaní s rokom 2007 a dosiahla 44,4 mil. ton. Priemerná hektárová úroda bola o 1,6 % nižšia ako v roku 2007. Pokles produkcie bol spôsobený predovšetkým medziročným poklesom plôch (o 11 %).

Podľa holandskej organizácie BAI, ktorá poskytuje informácie o trhu so zemiakmi sa od začiatku do konca 15. týždňa 2009 cena júňového kontraktu (2009) so zemiakmi určenými na fritovanie vzrástla o 10 %, z 9,0 na 9,90 €/100 kg a cena končiacего aprílového kontraktu sa v priebehu 15. týždňa posilnila o 0,40 €/100 kg na 7,80 €/100 kg. Základom pre optimistickú náladu na termínovanom trhu v porovnaní s predchádzajúcimi týždňami bol mierny nárast cien na regionálnych burzách. Ceny štandardných dodávok zemiakov so žltou dužinou s priemerom hrúbky 40 mm určených na ďalšie spracovanie (fritovanie) sa na Rotterdamskej burze 14. apríla 2009 pohybovali v intervale od 7,0 do 10,0 €/100 kg. Konzumné zemiaky (s priemerom hrúbky 40 až 70 mm) varného typu A predávali na začiatku 16. týždňa za 16,0 až 23,0 €/100 kg, zemiaky varného typu B za 12,0 až 23,0 €/100 kg a varného typu C za 12,0 až 21,0 €/100 kg.

Ceny priemyselných zemiakov začínali na úrovni 4,0 €/100 kg a končili pri 4,50 €/100 kg. Zemiaky najnižšej kvality určené na skrmovanie sa v rovnakom období predávali za 1,0 až 1,50 €/100 kg. V 16. týždni sa ceny štandardných vrecovaných zemiakov s priemerom hrúbky 45 mm určených na export mierne zvýšili a podľa NAO sa pohybovali v intervale od 10,0 do 11,50 €/100 kg. Kvôli priaznivým cenám a prevažne dobrej kvalite pokračoval v tomto roku zvýšený export holandských zemiakov (566 tis. ton konzumných a priemyselných zemiakov) do krajín východnej a južnej Európy, a to najmä do Ruska a Rumunska.

Prameň: O/ZMP/PPA-A TIS

Tab. 9 – Plochy, priemerné hektárové úrody a produkcia zemiakov v krajinách EÚ

Ukazovateľ	Plochy (tis. Ha)			Úroda (t/ha)			Produkcia (tis. t)		
	2006	2007	2008	2006	2007	2008	2006	2007	2008
Rakúsko	21,9	22,7	22,8	29,86	29,49	33,2	654,6	668,6	756,9
Belgicko	67,3	67,9	63,6	38,55	46,95	44,08	2592,8	3189,8	2803,6
Bulharsko	24,5	22,4	22	15,78	13,32	---	386,1	298,7	---
Cyprus	4,3	4,3	3,9	29,02	33,06	31,22	124,8	143,2	121,7
esko	30	31,9	29,8	23,05	25,72	25,33	692,2	820,5	754,6
Dánsko	38,6	41,2	40,5	36,57	42,35	43,76	1316,2	1625,6	1471
Estónsko	11,5	11,1	8,7	13,27	17,28	14,41	152,6	191,8	125,4
Fínsko	28,1	27,6	26,5	20,49	25,42	23,25	575,7	701,6	616
Francúzsko	158,3	158,8	158,1	40,19	45,38	45,44	6362,8	7205,8	7183
Nemecko	274,3	275	259,8	36,57	42,35	43,76	10030,6	11643,8	11369
Grécko	36	33,1	33,5	33,5	23,75	25,04	25,33	855	829,3
Maarsko	22,6	25,1	25,1	24,99	22,45	26,17	564,4	563,1	658
Írsko	11,5	11,7	11,6	33,4	34	---	382,9	399	---
Taliansko	72,5	69,5	66,2	24,61	25,63	25,6	1782,8	1781,6	1693,7
Lotyšsko	45,1	40,3	37,8	12,22	15	---	550,9	630	880
Litva	57,3	52,3	48	7,91	10,93	14,79	453,5	571,5	709,8
Luxembursko	0,6	0,6	0,6	27,65	31,85	36,02	16,4	20	21,8
Malta	0,8	0,7	0,7	22,5	21,07	26,69	18,5	15	19
Holandsko	155,8	156,9	151,9	40,04	43,79	46,04	6239,6	6870,4	6992,7
Polsko	597,2	549,4	529,5	15,04	21,64	19,76	8928	11791,1	10
Portugalsko	41,4	41,4	42,2	14,78	15,57	14,8	611,2	656,6	591,9
Rumunsko	278,1	268,1	255,2	14,44	13,85	14,3	4015,9	3712,4	3649
Slovensko	18,4	18,2	14,3	14,26	15,82	22,64	263,1	287,7	323,1
Slovinsko	5,9	5,7	4,4	18,13	22,85	22,97	107	131,1	101,7
Španielsko	87,2	89,3	85,1	28,84	28,2	27,8	2515	2518,2	2365,4
Švédsko	28	28,4	27	27,59	27,82	31,6	772,6	789	853
Veľká Británia	141	139	---	40,3	---	---	5684	---	---
EÚ-27	2258,1	2193,5	---	29,49	---	---	56748,2	---	---

Zdroj: Eurostat

4.3 Charakteristika vybraného agropodniku

Po nohospodárske družstvo so sídlom v Smre anoch vzniklo 1.1.1972 zlú ením štyroch bývalých JRD: Žiar, Smre any, Okoli né, Veterná Poruba. Záujmové územie po nohospodárskeho podniku sa rozkladá v okrese Liptovský Mikuláš v severnej asti liptovskej kotliny pod Západnými tatrami, v nadmorskej výške od 600 do 920 metrov nad morom. Ide o chladný, vlhký región zaradený do horskej výrobnjej oblasti.

Štruktúra osevu sa od roku 1972 zmenila ve mi málo. V rámci možnosti sa dodržiava striedanie plodín, na zlepšenie úrodnosti sa 1/3 výmery ornej pôdy vyhnojí mašta ným hnojom.

Po nohospodárske družstvo Smre any si aj po roku 1989 zachovalo celistvos .

Ako vyplýva s porovnávajúcich tabuliek štruktúra osevu a stavu zvierat (vi tabu ka) sa zmenili ve mi málo. V dôsledku dlhodobého poklesu výkupných cien brav ového mäsa sa skon ilo s chovom ošípaných v roku 2007. V rastlinnej výrobe sa od roku 2005 začala pestova repka olejná ako perspektívna tržná plodina.

Po nohospodárske družstvo Smre any aj po vstupe do Eurozóny ide cestou intenzifikácie. Silná živo íšna výroba umož uje vyhnoji mašta ným hnojom 1/3 ornej pôdy a spolu s dodržiavaním osevného postupu udrža úrodnos pôdy.

Inovácia strojového parku, uplat ovanie nových technologických postupov a znižovanie vlastných nákladov aj pri katastrofálnom prepade cien rastlinných a živo íšnych produktov v roku 2009 umož uje družstvu prežitie.

Z fondov Európskej Únie sa vybuodovali dostato né skladové kapacity pre potreby živo íšnej výroby (silážne ž aby, zásobníky obilia, senníky). Skladová kapacita na uskladnenie zemiakov sa v roku 2008 rozšírila o alší plne klimatizovaný sklad zemiakov a tým je možné preskladni 90 % produkcie. Kapacita skladových priestorov je 20000 ton.

Po nohospodárske družstvo Smre any sa po rozpade Liptovskej obchodnej zemiakárskej spoločnosti, ktorá sa mala zaobera predajom jedlých zemiakov svojich lenov, preorientovalo na výrobu sadbových zemiakov.

Sadbové zemiaky si vyžadujú viacnásobné vyššie vstupy :

- Cena nakúpenej sadby
- Insekticídna ochrana
- Negatívne výbery
- Desikáciu a tým nižšie výnosy
- Preskladnenie produkcie – klimatizované sklady

- Tržby z predaja s asovým oneskorením (až po predaji sadby v jarných mesiacoch budúceho roku)

Ešte v roku 2007 bola s osivárskymi firmami (Osivo Zvolen, Triana) dohodnutá minimálna výkupná cena uznanej sadby vo výške 40% z nakúpeného sadiva. PD Smre any sa vydalo cestou pestovania sadbových zemiakov.

Od roku 2007 PD Smre any vysádza zemiaky na sadbu len do separovanej pôdy, obnovilo strojový park a rozšírilo skladovú kapacitu tak, aby bolo schopné preskladni a pripraví sadbu pod a požiadaviek zákazníkov.

V roku 2008 a 2009 PD Smre any bolo najvä ším pestovateľom zemiakovej sadby na Slovensku.

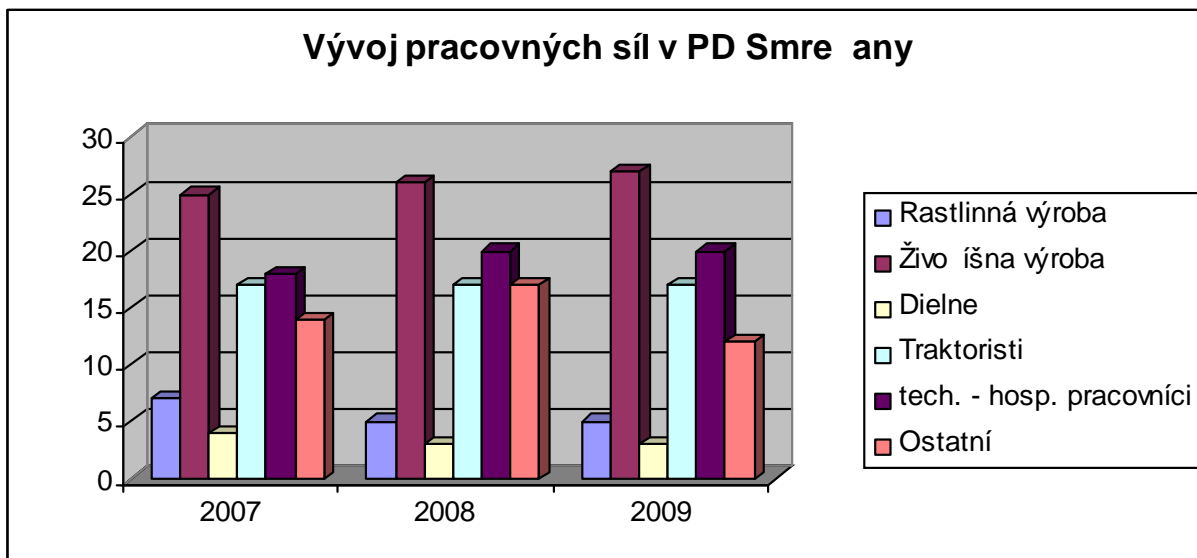
4.3.1 Pracovníci PD Smre any

Práca je základná sociálna inos ľoveka, ktorou pretvára za pomoci nástrojov a strojov prírodné podmienky. Uspokojuje materiálne, biologické a sociálne potreby ľoveka. Práca zanecháva aj ur ité spoločenské dôsledky vo forme industrializácie a celkového technického pokroku. Kvalita a množstvo práce závisí aj od vybavenia práce výrobnými nástrojmi.

Tab. 10 – vývoj pracovných síl v PD Smre any

Úseky PD	Po et pracovníkov		
	2007	2008	2009
Rastlinná výroba	7	5	5
Živo íšna výroba	25	26	27
Dielne	4	3	3
Traktoristi	17	17	17
Technicko - hospodárski pracovníci	18	20	20
Ostatní	14	17	12
Spolu	85	88	84

Zdroj : výkaz personálneho oddelenia, vlastné spracovanie

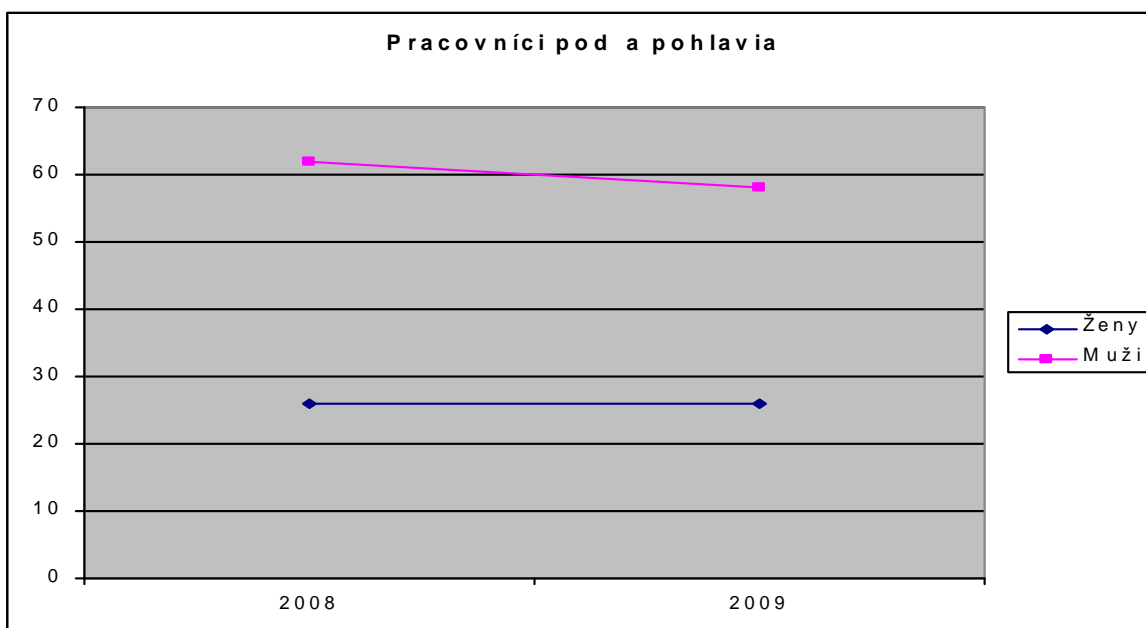
Obr. 1

Zdroj: výkaz personálneho oddelenia, vlastné spracovanie

Tab. 11 – Pracovníci rozdelený pod a pohlavia

Pracovníci pod a pohlavia	2007	2008	2009
Ženy	26	26	26
Muži	58	62	58

Zdroj: výkaz personálneho oddelenia, vlastné spracovanie

Obr. 2

Zdroj : výkaz personálneho oddelenia, vlastné spracovanie

Po et trvalo iných zamestnancov sa od roku 2007 rapídne nemenil. Po et pracujúcich žien zostáva nezmenený (vi tabu ka .12) a pri po te pracujúcich mužov bolo zaznamenané zníženie o 4 pracovníkov od roku 2008 , ktorý predstavoval 62 pracujúcich mužov, oproti roku 2009, kedy bolo 58 pracujúcich mužov (vi tabu ka .12) .

Prí inou bol hlavne odchod pracovníkov do dôchodku a aj nedostatok náhradných mladých pracovníkov, o odzrkad uje ich nezáujem o prácu v po nohospodárstve. Družstvo na alej si plní aj sociálnu funkciu. Silnou živo išnou výrobou a výrobou zemiakov udržiava zamestnanos na vidieku.

4.3.2 Odme ovanie pracovníkov

Odme ovanie pracovníkov patrí medzi k ú ové problémy, ktorých správne vyriešenie má rozhodujúci pozitívny vplyv na životaschopnos a rozvoj podnikate ského subjektu.

V skúmanej spoločnosti sa stretávame s nasledovnými mzdovými formami:

- asová mzda
- naturálna mzda

asovou formou mzdy sú v po nohospodárskom podniku odme ovaní všetci pracovníci. Každý pod a jednotlivého úseku výroby a postavenia. Okrem už uvádzaných mzdových foriem v skúmanom podnikate skom subjekte sú v sú asnosti pracovníkom priznávané aj mesa né prémie, ktoré sa po ítajú z hrubej mesa nej mzdy pracovníka. Výšk príslušného percenta prémie je rozdielna a závislá od toho o aký druh práce sa jedná. Výška odmeny je z pravidla 0 až 50 % základnej mzdy.

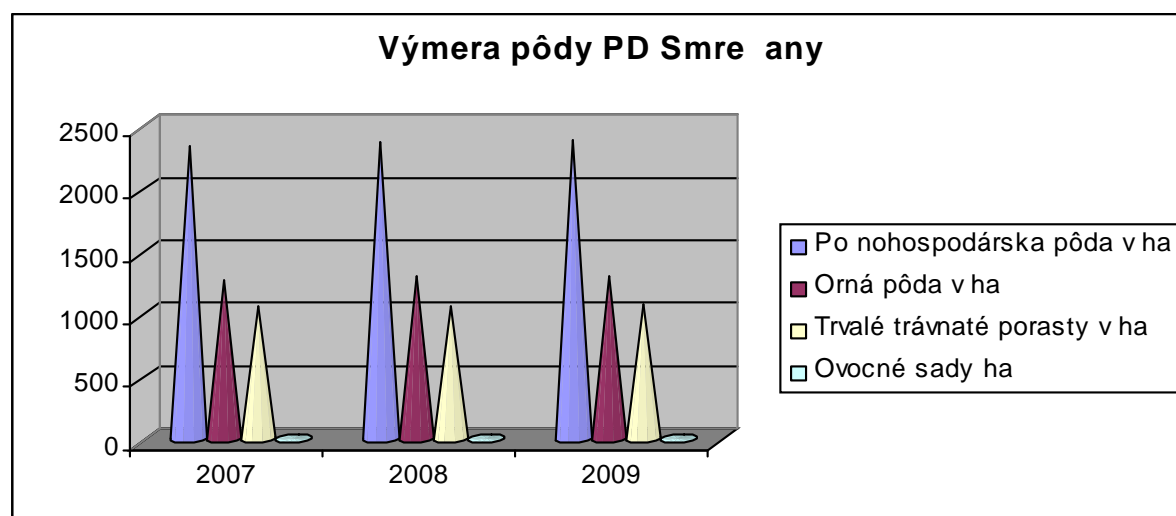
Po nohospodársky podnik využíva viaceré motiva né stratégie. Jednou z nich sú pe ažné motivácie poskytované pracovníkom. Ide hlavne o odmeny pre pracovníkov za zodpovednos , kvalitu práce a riziková prácu. Každoro ne sa využívajú aj nehmotné motívy napr. možnos nákupu naturálií v cene vlastných nákladov, dobré medzi udské vz ahy, dobrá spolupráca.

4.3.3 Výmera po nohospodárskej pôdy

Tab. 12 - Výmera po nohospodárskej pôdy za vybrané roky existencie PD Smre any v hektároch

Ukazovateľ	2007	2008	2009
Po nohospodárska pôda v ha	2331,2	2367,99	2377,68
Orná pôda v ha	1267,71	1302,69	1303,04
Trvalé trávnaté porasty v ha	1062,89	1062,69	1073,13
Ovocné sady ha	2,61	2,61	1,51

Zdroj: výkaz ziskov a strát, vlastné spracovanie

Obr. 3

Zdroj: výkaz ziskov a strát, vlastné spracovanie

Ve kos plochy po nohospodárskej pôdy obhospodarovanej PD Smre any sa od existencie družstva (1972) príliš nezmenila (vi tabu ka .). V roku 1972 bola celková výmera po nohospodárskej pôdy 2102 ha, o bolo 88,40% výmery po nohospodárskej pôdy z roku 2009. výmera ornej pôdy vzrástla oproti roku 1972 o 67%, o predstavovalo v roku 2009 výmeru ornej pôdy 1303,04 ha. Plochy trvalých trávnatých porastov mali od vzniku družstva klesajúcu tendenciu. Oproti roku 1972 nastal pokles TTP o 244,87 ha, o predstavovalo pokles o 18,57%. V sledovaných rokoch (2007-2009) môžeme pozorova vznik plôch ovocných sadov(pestovanie plantážovej kanadskej u oriedky)

Tab. 13 - Porovnanie stavov hospodárskych zvierat za vybrané roky existencie PD

Rok	Hovädzí dobytok			Ošípané		Ovce	
	Spolu	Dojnice		Spolu	Z toho prasnice	Spolu	Bahnice
		Po et kusov	Dojivos na 1 kus				
2007	1554	660	5805	0	0	816	508
2008	1533	658	6162	0	0	751	550
2009	1492	627	6010	0	0	602	402

Zdroj: výkaz ziskov a strát, vlastné spracovanie

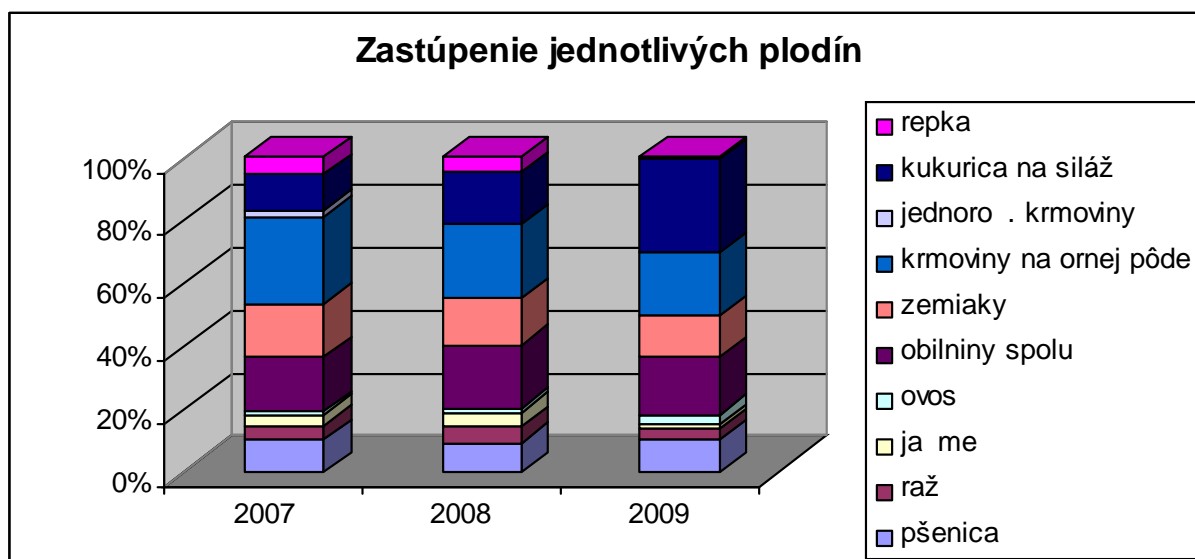
4.3.4 Zastúpenie jednotlivých plodín

Pri skúmaní pôdy z ekonomického hľadiska nás najviac zaujíma jej úrodnosť. Pod úrodnosťou rozumieme schopnosť pôdy zásobovať rastliny živinami, potrebným množstvom vody a vzduchu.

Tab. 14 – vývoj celkovej výmery jednotlivých plodín (v ha), výnos (v t/ha) a celková produkcia (v t)

	2007			2008			2009		
	ha	výnos v t/ha	celk. produkcia v t	ha	výnos v t/ha	celk. produkcia v t	ha	výnos spolu	celk. produkcia v t
pšenica	235,5	5,72	1358,84	263,44	5,1	1343,54	251,05	6,13	1538,94
raž	119,19	4,68	557,81	114,17	6,61	754,66	99,79	5,21	519,91
jačmeň	82,7	5,73	473,87	133,89	5,19	694,89	58,12	3,78	219,7
ovos	43,53	3,49	151,92	33,9	5,37	182,04	93,46	4,81	449,54
obilniny spolu	431	5,19	2236,89	545,4	5,45	2972,43	502,42	5,43	2728,14
zemiaky	118,64	18,89	2241,11	126,6	17,24	2182,58	100,47	19,86	1995,33
krmoviny na ornej pôde	368,35	9,9	3616,97	385,85	9,06	3495,8	320,2	9,38	3003,18
jednoročné krmoviny	39,06	7,24	282,79						
kukurica na siláž	38,21	38,27	1462,3	47,12	52,05	2452,6	131,01	33,87	4436,97
repka	220,21	3,27	720,09	191,5	3,51	672,17	244,92	3,75	93,45

Zdroj: výkaz ziskov a strát, vlastné spracovanie

Obr. 4

Zdroj: výkaz ziskov a strát, vlastné spracovanie

Pšenica v sledovanom období rokov 2007- 2009 dosahuje v porovnaní s priemerom vyššie hodnoty. Najvyššiu celkovú úrodu pšenice dosiahli v roku 2009, kedy produkcia pšenice dosiahla 1538,94 t, čo bol jeden z najvyšších výnosov na strednom Slovensku

Raž dosahuje najnižšiu úrodu v roku 2009. Oproti roku 2008, kedy bola zaznamenaná najvyššia celková produkcia, klesla oproti roku 2009 o 31,11% .

Ja me dosahuje najvyššiu úrodu v roku 2008 a to 694,89 t. V porovnaní s rokom 2009, kedy celková úroda bola 219,7 t, je to pokles o 68,39 %. Celková úroda v roku 2008 mala rastúcu tendenciu, oproti roku 2007 vzrástla o 221,01 t, čo predstavovalo 31,81%.

Ovos dosiahol v roku 2007 celkovú úrodu 151,92 t za rok. Na rok 2008 vzrástol o 16,55%. V roku 2009 bola zaznamenaná celková produkcia 449,54 t na rok. Oproti roku 2008 vzrástol o 40,49%. V sledovanom období mal rastúcu tendenciu.

Obilniny spolu dosiahli najnižšiu celkovú úrodu v roku 2007 a najvyššiu celkovú úrodu dosiahli v roku 2008.

Zemiaky dosiahli v roku 2007 najvyššiu celkovú úrodu a to 2241,11 t. V roku 2008 to bolo 2182,58 t, čo predstavovalo pokles o 2,61% . V roku 2009 to bolo 1995,33 t, čo oproti roku 2007 predstavovalo pokles o 12,3% celkovej úrody.

Krmoviny na ornej pôde dosiahli najvyššiu úrodu v roku 3116,97 t. v sledovanom období zaznamenávame pokles. V roku 2008 celková úroda poklesla oproti roku 2007 o 3,47% a v roku 2009 sme zaznamenali pokles o 16,4% celkovej úrody.

Jednor. né krmoviny dosiahli celkovú úrodu len v roku 2007 a to 282,79 t. V rokoch 2008 a 2009 sa nevysádzali.

Kukurica na siláž dosahuje najvyššie hodnoty v roku 2009, a to 4436,97 t. Oproti roku 2007 má rastúcu tendenciu, pretože celková úroda v roku 2007 bola 1462,30 t, čo predstavovalo nárast o 32,95%. V porovnaní s rokom 2008 má rastúcu tendenciu, čo predstavovalo nárast o 55,28% celkovej úrody.

Repka dosiahla najvyššiu celkovú úrodu v roku 2009. V porovnaní s rokom 2007 má celková produkcia rastúcu tendenciu, čo sa prejavilo v náraste produkcie o 27,54%. V roku 2008 sme zaznamenali prepád produkcie oproti roku 2007, výnosy v roku 2008 dosahovali iba 93,34% celkovej produkcie z roku 2007.

Celková produkcia zemiakov s rozvojom ekonomiky klesá, pretože neštandardné zemiaky používané na krmné účely nemôžu z nutričného a finančného hľadiska konkurovať mnohým zmesiam pripraveným na báze obilovín vo vyspelejšej industriálnej ekonomike.

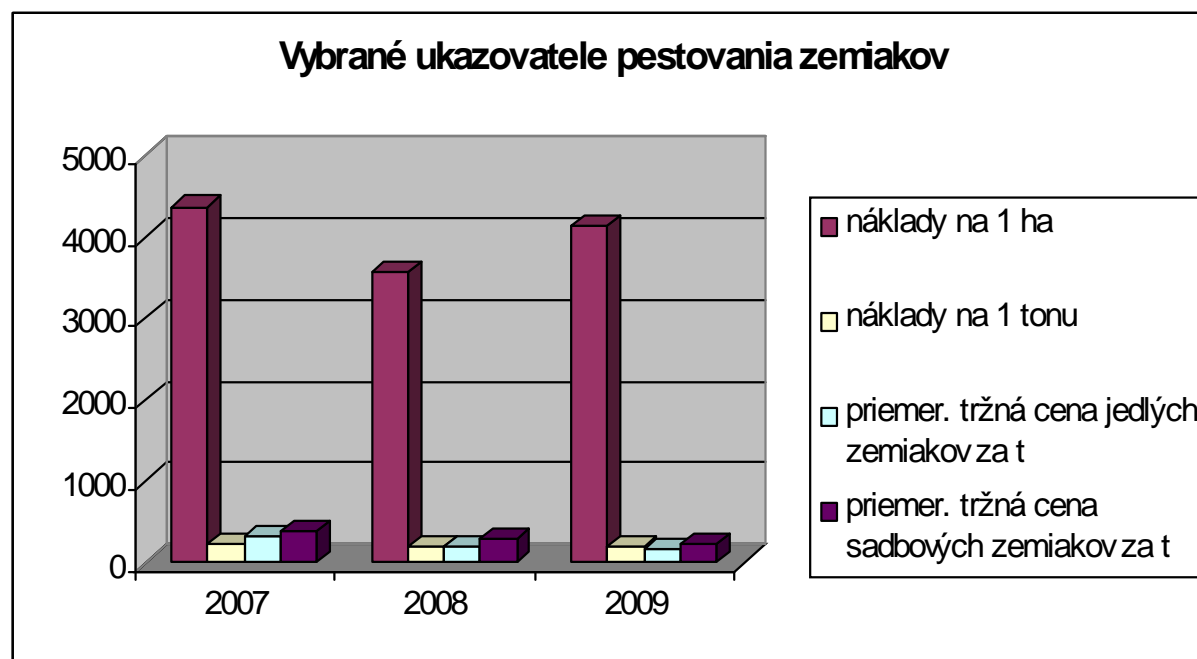
4.4 Ekonomické zhodnotenie zemiakov

V rámci ekonomického zhodnotenia zemiakov sme venovali pozornosť skúmaniu výsledkov výroby zemiakov v PD Smreany za obdobie rokov 2007- 2009.

Tab. 15 – Vybrané ukazovatele pestovania zemiakov

Rok	Výmera v ha	Výnos spolu v t.	Priemer. výnos v ha	Náklady na 1 ha	Náklady na 1 tonu	Priemer. tržná cena za t	
						Jedlé zemiaky	Sadbové zemiaky
2007	118,64	2241	18,89	4375,56	231,63	334,3	394,06
2008	126	2182,2	17,24	3581,19	207,8	186,62	284,44
2009	100,47	1995	19,86	4150	209	159,41	223,64

Zdroj: výkaz ziskov a strát, vlastné spracovanie

Obr. 5

Zdroj: výkaz ziskov a strát, vlastné spracovanie

Vývoj celkových výnosov v sledovanom období bol veľmi striedavý. V roku 2007 bol celkový výnos 2241 t, pričom na jeden hektár pripadalo 18,89 t zemiakov. V porovnaní s rokom 2008, kde na jeden hektár pripadalo 17,24 t celkovej produkcie zemiakov, má klesajúcu tendenciu, čo vykazuje pokles celkovej produkcie zemiakov o 2,63%. Porovnaním

rokov 2008 a 2009 sme zaznamenali klesajúci objem produkcie zemiakov v t , avšak kone ný výnos z hektára v roku 2009 (19,86 t) je najvyšším za sledované roky, z oho vyplýva , že znižujúca sa výmera zemiakov je vynahradená množstvom kvalitnej produkcie pestovaných zemiakov.

Priemerná tržná cena za tonu jedlých a sadbových zemiakov má od roku 2007 klesajúcu tendenciu. V roku 2007 bola cena jedlých zemiakov 334,3 €/t, roku 2008 bola cena jedlých zemiakov 186,62 €/t a v roku 2009 bola cena jedlých zemiakov 159,41€/t z oho vyplýva medzi roký pokles rokov 2007 a 2008 o 44,18%. Medziro ný pokles tržnej ceny zemiakov medzi rokmi 2008 a 2009 bol na úrovni 14,58%.

Priemerné tržné ceny sadbových zemiakov majú podobne ako ceny jedlých zemiakov klesajúcu tendenciu, avšak prepád ceny nie je taký výrazný ako pri jedlých zemiakoch. V roku 2008 bola cena sadbových zemiakov 284,44 €/t , o vykazuje prepád priemernej tržnej ceny sadbových zemiakov o 27,82% oproti roku 2007. Priemerná tržná cena sadbových zemiakov v roku 2009 poklesla oproti roku 2008 o 21,38%, na 223,64 €/t.

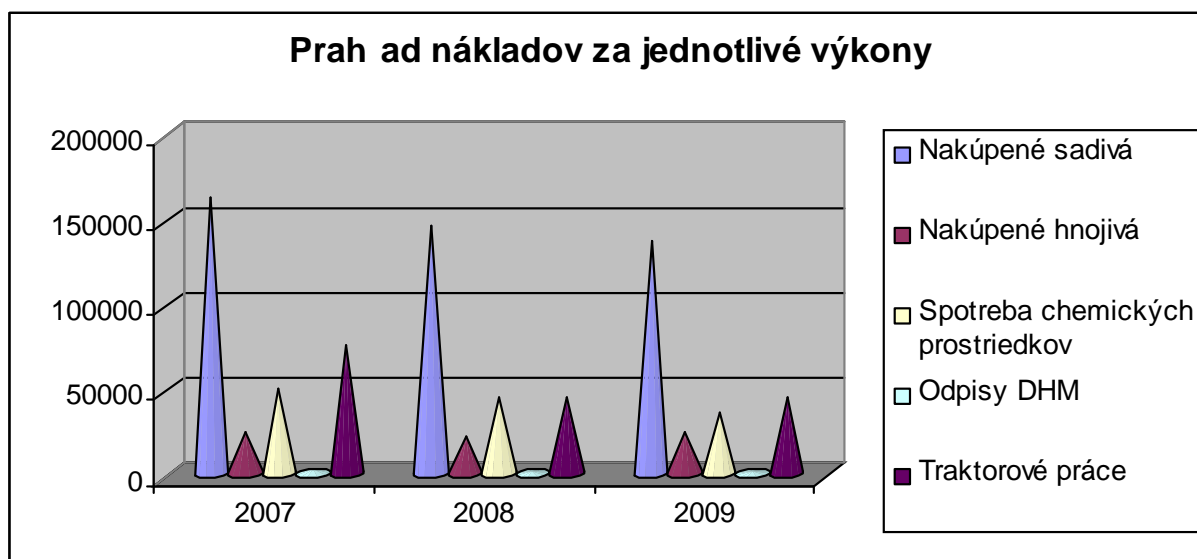
4.4.1 Náklady spojené s výrobou zemiakov

Náklad je jeden z faktorov, ktorý neoddelite ne ovplyv uje rentabilitu PD Smre any. Predstavujú pre podnik spotrebu živej a zhmotnenej práce vyjadrenú v peniazoch.

Tab. 16 – Preh ad nákladov za jednotlivé výkony

Operácia	Ceny v €		
	2007	2008	2009
Nakúpené sadivá	162663	145904	136933
Nakúpené hnojivá	24860	22602	24598
Spotreba chemických prostriedkov	49704	44590	36203
Odpisy DHM	3103	2446	2376
Traktorové práce	75826	45022	44625

Zdroj: výkaz ziskov a strát, vlastné spracovanie

Obr. 6

Zdroj: výkaz ziskov a strát, vlastné spracovanie

Tabu ka nám poskytuje preh ad o nákladoch PD Smre any v sledovanom období rokov 2007 – 2009.

Najvyššie náklady pre podnik predstavujú sadivá, ktoré v roku 2007 predstavovali pe ažnú iastku v hodnote 162663 eur. V roku 2008 nakúpené sadivá predstavovali pre podnik náklad v hodnote 145904 eur. V roku 2008 v porovnaní s rokom 2007 majú náklady klesajúcu tendenciu, a to kvôli neustále sa znižujúcej výmere pestovaných zemiakov. Dochádza k zníženiu nákladov o 10,31%. V roku 2009 majú náklady taktiež klesajúcu tendenciu, pretože podnik nakúpil sadivá v hodnote 136933 , o oproti roku 2008 predstavovalo pokles o 6,15 %.

Druhou najrozhodujúcejšou nákladovou položkou sú traktorové práce. Zah ajú prípravu pôdy od jesennej orby, cez hrobkovanie, separáciu, výsadbu, chemické oštieenie, desikáciu, drvenie v ate a zber.

V roku 2007 bolo na jese mimoriadne daždivé po asie, ktoré neumož ovalo zber zemiakovými kombajnami a na asti výmery sa muselo pristúpi k ru nému zberu za vyoráva mi (ertami), o zvýšilo množstvo traktorovej práce na kone nú sumu 75826 eur.

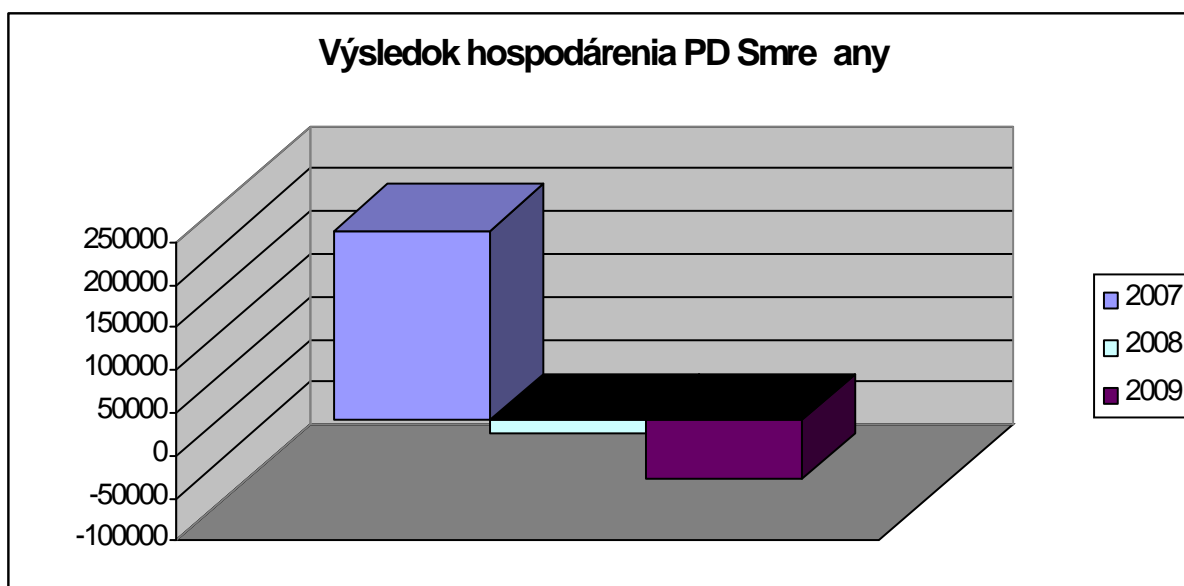
4.4.2 Náklady, výnosy a rentabilita zemiakov

Dotácie štátu významným faktorom ovplyv ujúćim ekonomiku výroby zemiakov. Zemiaky ako plodina nie sú priamo dotované, jedná sa o takzvané kryté dotácie. Rentabilita výrobkov a služieb vyjadruje rozdiel medzi realiza nou (trhovou) cenou a úplnými vlastnými nákladmi na ich výrobu. Ur itý výkon je rentabilný vtedy, ak dosiahnuté tržby sú vyššie ako celkové náklady vynaložené na výrobok. Ak realiza ná cena jednotky produkcie je nižšia ako vynaložené náklady vzniká strata. Rentabilita výroby zemiakov nízka, vä šinou stratová. V tabu ke 17 sú znázornené náklady, výnosy a výsledok hospodárenia (zisk, strata)

Tab. 17 – Preh ad nákladov a výnosov bez réží a dotácií

Rok	Plodina	Náklady	Výnosy	Zisk, strata
2007	Zemiaky	358000	327766	-30233
	Pozberová úprava zemiakov	443000	634733	191733
	Celkom: zisk			221966
2008	Zemiaky	278890	289780	10890
	Pozberová úprava zemiakov	450940	426670	-24270
	Celkom: strata			-13380
2009	Zemiaky	266420	33688	-138710
	Pozberová úprava zemiakov	450140	311430	-138710
	Celkom: strata			-68250

Zdroj: výkaz ziskov a strát, vlastné spracovanie

Obr. 7

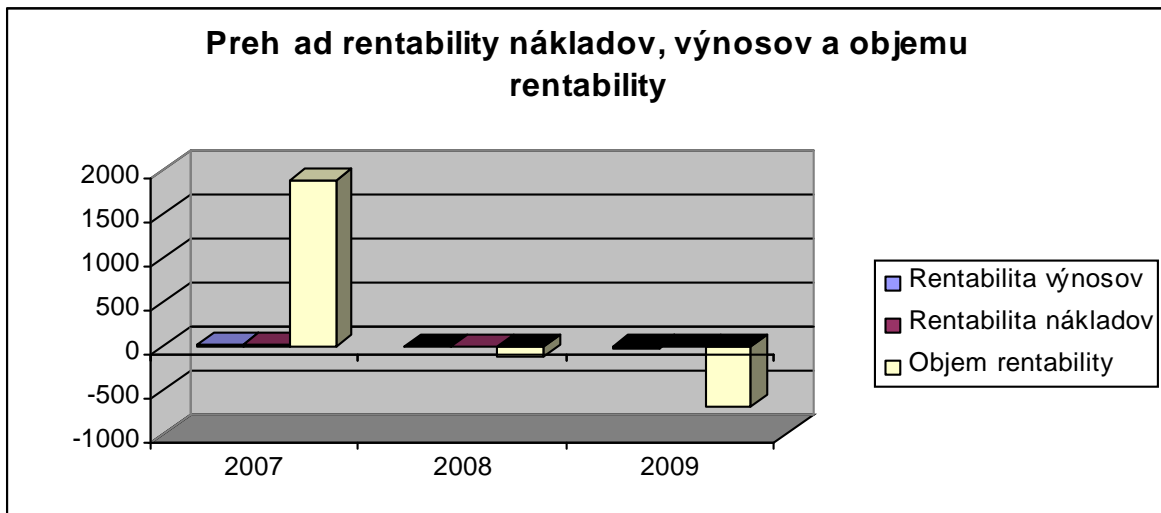
Zdroj: výkaz ziskov strát, vlastné spracovanie

V sledovanom období rokov 2007 – 2009 bol rentabilný len rok 2007, pretože kone ný výsledok z innosti pestovania zemiakov vykazuje zisk 221966 eur. Rok 2008 a 2009 bol rokom stratovým, pretože v týchto rokoch náklady pri pestovaní zemiakov prevýšili výnosy, o znamenalo v kone nom dôsledku stratu.

Tab. 18 – rentabilita výnosov, nákladov a objem rentability

Ukazovate	2007	2008	2009
Rentabilita výnosov	23,06	-1,76	-19,78
Rentabilita nákladov	27,71	1,83	-9,52
Miera objem rentability	1870,92	-106,19	-679,31

Zdroj: vlastné spracovanie

Obr. 8.

Zdroj: výkaz ziskov strát, vlastné spracovanie

5. ZÁVER

Cieľom bakalárskej práce bolo ekonomické zhodnotenie výroby zemiakov v Poľnohospodárskom družstve so sídlom v Smreanoch, okres Liptoský Mikuláš, za roky 2007 – 2009.

Na Slovensku sú zemiaky v prvom rade objemovou dietetickou zeleninou a až v druhom rade základnou potravinou. Naše alej však zostávajú nenahraditeľnou surovinou pre spracovateľský priemysel. Za posledné desaťročie nastali vo výrobe tejto plodiny značné zmeny týkajúce sa rozsahu pestovateľských plôch, zamerania výroby podľa úžitkových smerov agrotechniky, technológie a ekonomizácie výrobného procesu. Vysoké náklady na pestovanie, narastanie odbytových problémov a konkurenčný zahraničný dovoz, zlá finančná situácia obyvateľstva a s tým spojená nízka spotreba zemiakov spôsobili, že slovenské zemiakárstvo nie je konkurencie schopné, a preto dochádza k znižovaniu pestovateľských plôch zemiakov. Produkcia zemiakov sa v hospodárskom roku 2008/2009 medziročne zvýšila 12,3 % tzn. na 323,1 tis. ton.

Súasný trend výroby zemiakov je u nás postavený na koncentrácii, špecializácii a odbornosti výrobcov schopných konkurovať svetovým i európskym cenám zemiakov. Efektívnosť pestovania zemiakov spočíva vo využívaní vysokovýkonných odrôd, ktoré zodpovedajú pestovateľským požiadavkám výrobcov a zároveň spájajú kvalitatívne a technologické predstavy spracovateľov a spotrebiteľov.

Plochy a produkcia zemiakov v SR neustále klesajú v dôsledku zmien stravovacích návykov nášho obyvateľstva, čo potvrdzuje pokles spotreby zemiakov na obyvateľa za rok. Podľa ŠÚ SR sa v roku 1990 spotrebovalo 85,8 kg zemiakov na obyvateľa za rok. O 10 rokov neskôr už len 68,1 kg a v roku 2007 iba 58,7 kg, čo je o 27,2 % menej ako je odporúčaná výživová dávka.

Plochy skorých zemiakov v roku 2008 medziročne klesli o 36,1 % a produkcia o 31 %. Priemerné hektárové úrody sa v porovnaní s rokom 2007 zvýšili o 1,22 t/ha, t.j. o 8 %. V hospodárskom roku 2007/2008 sa na Slovensko doviezlo 4 214 ton skorých zemiakov, z toho 3 951 ton z krajín EÚ-27. Vývoz skorých zemiakov dosiahol len 340 ton (299 ton do EÚ-27).

Poľnohospodárske družstvo so sídlom v Smreanoch podlieha súasným trendom znižovania výmery pestovateľských plôch zemiakov. V roku 2007 bola výmera plochy pestovaných zemiakov 118,64 ha, v roku 2008 táto výmera vzrástla o 6,2%, čo predstavovalo medziročný prírastok pestovateľských plôch o 7,36 ha. V roku 2009 sa však kvôli neatraktívnosti zemiaka ako tržnej plodiny a kvôli nízkym výkupným cenám, výmera plochy

pestovaných zemiakov znížila na 100,47, oproti roku 2008 predstavovalo prepad o 20,26%.

Vývoj celkových výnosov v sledovanom období bol veľmi striedavý. V roku 2007 bol celkový výnos 2241 t, pričom na jeden hektár pripadalo 18,89 t zemiakov. V porovnaní s rokom 2008, kde na jeden hektár pripadalo 17,24 t celkovej produkcie zemiakov, má klesajúcu tendenciu, čo vykazuje pokles celkovej produkcie zemiakov o 2,63%. Porovnaním rokov 2008 a 2009 sme zaznamenali klesajúci objem produkcie zemiakov v t, avšak konečný výnos z hektára v roku 2009 (19,86 t) je najvyšším za sledované roky, z čoho vyplýva, že znižujúca sa výmera zemiakov je vynahradená množstvom kvalitnej produkcie pestovaných zemiakov.

Priemerná tržná cena za tonu jedlých a sadbových zemiakov má od roku 2007 klesajúcu tendenciu. V roku 2007 bola cena jedlých zemiakov 334,3 €/t, roku 2008 bola cena jedlých zemiakov 186,62 €/t a v roku 2009 bola cena jedlých zemiakov 159,41 €/t z čoho vyplýva medziročný pokles rokov 2007 a 2008 o 44,18%. Medziročný pokles tržnej ceny zemiakov medzi rokmi 2008 a 2009 bol na úrovni 14,58%.

Priemerné tržné ceny sadbových zemiakov majú podobne ako ceny jedlých zemiakov klesajúcu tendenciu, avšak prepad ceny nie je taký výrazný ako pri jedlých zemiakoch. V roku 2008 bola cena sadbových zemiakov 284,44 €/t, čo vykazuje prepad priemernej tržnej ceny sadbových zemiakov o 27,82% oproti roku 2007. Priemerná tržná cena sadbových zemiakov v roku 2009 poklesla oproti roku 2008 o 21,38%, na 223,64 €/t.

Nákladovosť pestovania zemiakov na 1 ha v sledovanom období rokov 2007 - 2009 mala striedavú tendenciu. V roku 2007 náklady na 1 ha pestovateľskej plochy predstavovali čiastku 4375,56 eur. V roku 2008 táto čiastka činila 3581,19 eur, čo je pokles nákladov na 1 ha o 18,15%. V roku 2009 sme zaznamenali opätovný nárast nákladov na 1 ha výmery pestovateľskej plochy na 4150 eur, čo predstavovalo medziročný nárast nákladov na 1 ha o 568,81 eur.

5.1 Návrhy na využitie výsledkov

Vysoká produkcia zemiakov zodpovedajúcej kvalite vyžaduje dokonalú súhrnu agrotechnických opatrení a klimatických iníciov, vzhľadom k značnej variabilite charakteru počasí, ktorú nemožno usmerniť.

Z hľadiska zníženia nákladovosti pestovania zemiakov v PD Smreany by sme odporúčali:

- minimalizovať ceny vstupov sadby s dôrazom na zachovanie kvalitatívnej stránky
- zamerať sa na marketingovú stránku vyrábaných resp. dopestovaných produktov (zemiakov) z dôvodu dosiahnutia väčšej informovanosti a zviditeľnenia sa na trhu na strane potenciálnych zákazníkov
- pri jarnej príprave sadiva klásť väčší dôraz na kvalitu klíčkov, rešpektovať odporúčané termíny výsadby i spôsob sadenia ako aj možnosť obmenu sadiva, samozrejmosťou je voľba vhodných odrôd zemiakov
- pozornosť by sa mala venovať aj technologickým postupom pri zbere húb z dôvodov minimalizovania ich poškodenia
- minimalizovať pozberové straty ohľaduplnejšou manipuláciou so zemiakmi
- v súasných podmienkach pretrvávajúcej, čiastočne neustupujúcej hospodárskej krízy sa ako veľká výhoda ukazuje tzv. „predaj z dvora“, čo znamená ponuku najerstvejších a kvalitných produktov priamo od prvovýrobcu, čo je obojstranne výhodné (predávajúci, kupujúci).

6 ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

- BIELIK, P.** a kol. 2001 *Podnikovo hospodárska teória agrokomplexu*. Nitra: SPU, 2001. 213 s. ISBN 80-7137-861-5
- SOLOMON, T. A.** 1999. *Využitie efektívnosti pri hodnotení konkurennej Porcie podnikateľských subjektov na domácom trhu*. Po nohospodárstvo, 1999
- ZOBORSKÝ, I. M.** 2002. *Ekonomika po nohospodárstva*. Nitra: SPU, 2002-232 s. ISBN 80-8069-075-8
- KULÍK, D.** 2000. *Podmienky úspechu v pestovaní zemiakov*. Naše pole, 200, . 3
- TIBENSKÁ, H.** 2000. *Zemiaky*, MP SR a VÚEPP Bratislava, 2000, ISBN 80-8058-185-1
- TOKÁR, M.** 1999. *Možnosti pestovania zemiakov v horších výrobných podmienkach Beseda*- Ro nícke noviny, 30. VI. 1999. s.4
- ZUBAL, P.** 2000. *Racionalizácia rastlinnej výroby k rentabilnému pestovaniu*. Agrárne Noviny – Ro nícke noviny, 23.III.2000, s.5
- VOKÁL, B.** – epl, J. – Hausvater, E. a i. 2003. *P stujeme brambory*. Praha: Grada Publishing, 2003, 103 s., ISBN 80-247-0567-2
- KOVÁ , K. a i.** 2003. *Všeobecná rastlinná výroba*. Nitra, 2003. 335 s. ISBN 80-8069-136-3
- FRAN ÁK, J.** 2002. *Mechanizácia pestovania, zberu a pozberového spracovania zemiakov*, Nitra, Ústav vedeckotechnických informácií pre po nohospodárstvo, 2002, 98 s., ISBN 80-89088-09-0
- ERNÝ, I.** 2003. *Okopaniny*, Nitra: Ústav vedecko-technických informácií pre po nohospodárstvo, 2003, 145 s., ISBN 80-89088-23-6
- KOVÁ , K. a i.** 2001. *Ekologické pestovanie zemiakov (ve koplošné i v záhradkách)*. Nitra: Ústav vedecko - technických informácií pre po nohospodárstvo, 2001, 99 s., ISBN 80-85330-86-5
- FORIŠEKOVÁ, K.** 2000. *Najznámejšie choroby zemiaka*. In Naše pole, ro . 4, 2000. . 7, s. 20-21,
- HELDÁK, J.** – Daniš, J. 2002. *Stav pestovania zemiakov na Slovensku a jeho perspektívy*, Naše pole, 2002, . 1, s. 26-27
- GALLO, J.** 2002. *Niektoré významné choroby uskladnených zemiakov*, In Naše pole, 2002, . 11, s. 36
- VALŠÍKOVÁ, M.** 2004. *Usklad ovanie zemiakov*, 2004.

Internet

<http://www.vuepp.sk/Komodity/r2009/I.polrok/zemiaky.pdf>

http://www.statistics.sk/pls/elisw/objekt.send?uic=709&m_sso=6&m_so=17&ic=55

www.agroporadenstvo.sk/rv/okopaniny/sklad_zemiakov.htm

